საქართველო

ს ქართველოს ეროვნულ-დემოკრატიული პარტიის მთავარი კომიტეტის ორგანო.

რედაქცია და კონტორა:
თბილისი, რუსთაველის პროსპექტი № 11 რედაქცია და კანტორა ღია ყოველ დღე დილის 9 ს., ნაშუადღევს 2 და ნახ. საათამდის. ტელეფონი № 15—73.
სამართი დეპეშებისათვის: თბილისი „საქართველო“ ფოსტის ყუთი № 76

განცხადებანი:
განცხადება მიიღება ნაშუადღევს 2 საათამდის. სტრიქონი პეტიტი პირველ გვერდზე 15 მ. მე-4 გვერდზე—12 მ.
სამგლოვიარო განცხადებანი 30 სტრიქონი—400 მ. 2 ნახ. საათის შემდეგ 200 მანეთით მეტი.

ხელის მოწერა:
გაზეთი „საქართველო“ ქალაქსა და ქალაქს გარეთ ღირს თვეში—300 მან. ცალკე №—10 მან.

ფასი 10 მან.

წელიწადი მესამე.

ოთხშაბათი, ღვინობისთვის 27. 1920

№ 132.

სახელმწიფო დრამის თეატრი
(ყოფილი არტისტიული)
ოთხშაბათს ღვინობისთვის 28-ს
დავით კლდიაშვილის პიესები

დარისპანის გასაჭირი
და
ირინეს ბედნიერება

ახალი დეკორაციებით, ტანისამოსით და მიზანსცენებით.
დასაწყისი საღამოს 8 საათზე.

მოითხოვეთ ყველგან საუკეთესო ხარისხის

კონიაკი

გაწმენდილი პურის არაყი და ტკბილი სასმელები დ. ი. კალანდაძისა
ბითუმად და ცალ-ცალკე თვით ქარხანაში ლაგერის (ვაზლის) ქ. № 5.

ეროვნულ-დემოკრატიული
პარტიის მთავარი კომიტეტი
მოთავსებულია კვლავ ძველ ბინაზე: დამფუძნებელი კრების ქუჩა № 5. ქარვასლა.
მდივნის ნახვა შეიძლება დილის 9—1 საათამდე.

ოპერა

27 ოქტომბერს
აბესალომ და ეთერი
28 ოქტომბერს
მეფის საცოლე
26 ოქტომბერს
ევგენი ონეგინი
30 ოქტომბერს
ბალეტის საღამო მ. მორდკინისა
მუშებისთვის
დასაწყისი სრული საღ. 8 საათზე
ოპერის დირექ. ი. ევლახიშვილი.

ქართული კლუბი
ოთხშაბათს ღვინობისთვის 27.
კარმენი ოპ. ბიზე
ორე მოქმედება სურათი 4. 2 მეოთხე მოქმედება სურათი 3.
მონაწილეობენ: არტისტი „გრანდ ოპერა
მიშელ დარიალ ნინოშვილი
და არტისტი ქალი რუსულ და იტალიის ოპერის ლ. ვ. სობესსკაია.
როიალთან: ქ. დელმარ
დასაწყისი 8½ საათზე

ქართველოს სავაჭრო-
სამრეწველო პალატის
არა ჩვეულებრივი კრება
ნიშნულია კვირას, 14 ნოემბერს დილის 11 საათზე პალატის ბინაზე ეროვნულ საბჭოს ქუჩა № 11.
განსახილველი საგნები:
1. ტფილისის კომერციულ სასწავლებლის სამზრუნველო საბჭოს წევრების არჩევა.
2. ქუთაისის ვაჭარ-მრეწველთა კავშირის თხოვნა.
3. პალატის განყოფილების დაარსება ბათომში და ინსტრუქციის განხილვა.
4. დამატებითი ხარჯთ აღრიცხვა ბათომის განყოფილებისა და სხვა საჭიროებისათვის.
თუ წევრთა კანონიერ რიცხვის დაუსწრებლობისა გამო კრება არ შესდგა, სათადარიგო დანიშნულია მეორე დღეს, საღამოს 6 და ნახ7 საათზე. ეს კრება შესდგება მიუხედავად დამსწრე წევრთა რიცხვისა. 3—87—1

დაიბეჭდა და გამოვიდა გასაყიდად
„ჩვენი დედამიწა“
გაბუნიასი, თარგმანი ელ. ჭიჭინაძისა
პირველ დაწყებითი გეოგრაფია ბავშვთათვის მრავალის სურათით; ფასი 220 მ.
გამოცემა ქალაქის კავშირისა.
ცალობით ყიდვა შეიძლება წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების მაღაზიაში, ბითუმად—ქალაქთა კავშირის სტამბაში (პუშკინის ქ. № 2). ბითუმად მყიდველთ წიგნი ოც თუმნად დაეთმობათ.

ტფილისის ქალაქის გამგეობა
თანახმად საბჭოს სარეკომენდაციო კომისიის დადგენილებისა ღვინობისთვის 18 ა. წ., ამით აცხადებს, რომ ქალაქში თავისუფალია
მომრიგებელ მოსამართლეთა
ხუთი ადგილი. ვისაც სურს ამ თანამდებობის დაკავება და ამის უფლება აქვთ, თანახმად მომრიგებელ მოსამართლეთა იუსტიციის არსებულ კანონისა, (იხ. № 58, საქართველოს რესპუბლიკა, 1918 წ.) უნდა შემოიტანონ თხოვნა გამგეობაში. 2—83—1

მოსკოვის ელჩის დაპირებანი

პრესსაში ცნობა იყო საბჭოთა რუსეთის სრულუფლებიან წარმომადგენლის შეიმანის განცხადების გამო. როგორც ამ განცხადებიდან ჩანს კომუნისტების ახალ ელჩს განუზრახავს რადიკალად შესცვალოს პოლიტიკა, რომელსაც აწარმოებდა საქართველოში მისი წინამორბედი კიროვი.

გარდა იმ დაპირებისა, რომლის მიხედვით საქართველოსა და რუსეთს შორის უნდა დამყარდეს გამტანი და ნამდვილი კეთილმეზობლური დამოკიდებულება, ბატონ შეიმანს აზრად აქვს პერსონალური ცვლილებების შეტანა თვით მისსიის კონსტრუქციაში: კონკრეტულად ეს იმაში უნდა გამოიხატოს პირველ ყოვლისა, რომ მისსიიდან დათხოვნილ იქნებიან ყველა ის პირნი, რომელნიც თვით ეწევიან საქართველოს დამოუკიდებლობის წინააღმდეგ მუშაობას და სხვათაც ხელს უწყობენ ამაში.

არის კიდევ ერთი მომენტი შეიმანის განცხადებაში, რომელსაც დღევანდელ ვითარებაში დიდი მნიშვნელობა აქვს საქართველოსათვის: მოსკოვის ელჩი გვპირდება, რომ მის მიერ სათანადო ზომები იქნება მიღებული აზერბეიჯანის მხრით საზავო ხელშეკრულების აღსრულებისათვის.

როგორც ვიცით, აზერბეიჯანმა არც ერთი მუხლი სამშვიდობო პირობისა არ მოიყვანა სისრულეში. ამის შესახებ „საქართველო“-ს ფურცლებზე ჩვენ ბევრჯერ დაგვიწერია და აღგვინიშნავს ის გარემოებაც, რომ საქართველოს დიპლომატიურ მარცხში არა მარტო აზერბაიჯანს მიუძღვის ბრალი. ამ გარემოებაზე დღეს არ შევჩერდებით, მხოლოდ საჭიროა საქართველოს დღევანდელ მეთაურებმა ეხლა მაინც გამოიჩინონ მინიმალური შეგნება სახელმწიფოებრიობისა და მოკლე ვადით მაინც მიატოვონ პარტიული ჟინიანობა, რომლის გამო საუცხოვო გამარჯვება ქართველი მხედრობისა დიპლომატიურ მარცხით გავათავეთ.

აზერბაიჯანისაგან რაც მოსათხოვარი გვაქვს კანონიერად, სულ ერთიანად უნდა გამოვითხოვოთ. ნავთის პროდუქტების კრიზისით არ უნდა შევდრკეთ და არ დავიმციროთ თავი მოწინააღმდეგის წინაშე.

ერთხელ კიდევ მივაქცევთ ხელმძღვანელი წრეების ყურადღებას იმ გარემოებაზე, რომ საქართველოს სასიცოცხლო ინტერესი გვავალებს ავაცდინოთ აღმოსავლეთ საქართველოს ის სისტემატიური საფრთხე, რომელიც მუდამ კარს ადგია ამ კუთხეს ტერიტორიის ამოუხაზველობის გამო. წარსული ომი დიდს იმედებს უნერგავდა ქართველობას: ჩვენ სრულიად დარწმუნებული ვიყავით, რომ მთავრობა სავსებით გამოიყენებდა საქართველოს ჯარის სიმამაცეს და მის ძლევამოსილ სვლას იქამდე მიიყვანდა, სადაც მთავრდება სახელმწიფოებრივი კარის ბჭე. მთელი საქართველოს გულისყური ალაზნისაკენ იყო მიპყრობილი და დღე-დღეზე ველოდით საინგილოს დაბრუნებას დედა-საქართველოს წიაღში... მაგრამ კუდმოკლე დიპლომატიამ სხვანაირად გადასჭრა და გაოცებული ქართველი ხალხი კვლავ დასვა „გატეხილ ვარცლის“ წინ.

აზერბაიჯანი ომიდან არსებითად გამარჯვებული გამოვიდა: უკანონოდ დაპყრობილ ტერიტორიაზე ხელი არ აიღო და სავაჭრო კონტრაქტში მოპირდაპირე თვალდათვალ მოატყუა.

მოსკოვის საელჩო მაშინაც არსებობდა საქართველოს სატახტო ქალაქში, მაგრამ კიროვის აგენტურა იმ დროს ამბოხებებს გვიწყობდა აფხაზეთსა და სამუსლიმანო საქართველოში და აბა რას მოიცლიდნენ ბ-ნი კომუნისტები თავისი აზერბეიჯანელ ხელქვეითების მადის შეკვეცისათვის.

ეხლანდელი ელჩი, როგორც ჩანს მის განცხადებიდან, ჰგმობს კომუნისტურ რუსეთის მისიის წარსულ მოქმედებასა და პოლიტიკას და აღგვითქვამს საქართველოს კანონიერ უფლებების დაცვას.

ვნახოთ, როგორ გამოიყენებენ მენშევიკები მახლობელ დროის სიტუაციას და რას მიანიჭებენ ყოველთვის იმედგაცრუებულ ქართველ ხალხს!

გვინდა-კი ვიფიქროთ, რომ ეხლა მაინც დაატოვებენ მმართველები პარტიულ სიბეცეს და მოწინააღმდეგეს საშუალებას არ მისცემენ საქართველოს რესპუბლიკის მორიგ დატრიზავებისათვის!

ეკლესიის განცალკევების პროექტის გამო.

იუსტიციის სამინისტროს სპეციალური კომისია დამფუძნებელი კრების წევრის ს. ჯაფარიძის თავმჯდომარეობით იხილავს პროექტს შესახებ ეკლესიის სახელმწიფოსაგან განცალკევებისა.

პროექტის ავტორი ვინმე დავიდოვიჩია.

პროექტი იმ სახით, როგორც განიხილება დასახელებულ კომისიაში, შეიცავს 17 პუნქტს და აღნიშნავს მხოლოდ მთავარ მომენტებს საეკლესიო ცხოვრების მომავალ ვითარებისა. ამ პროექტის განხილვას დეტალურად ამ ჟამად არ შეუდგებით,—დაველოდოთ იმ დრომდე, როდესაც იგი გაივლის ყველა წინასწარ საფეხურებს და კანონპროექტის სახით დამფუძნებელ კრებას გადაეცემა.

ეხლა ჩვენ აზრადა გვაქვს მხოლოდ მივაქციოთ მთავრობის ყურადღება იმ გარემოებაზე, რომ ასეთი დანიშნულების აქტს მეტის ჩაფიქრებით მოეპყრას ხალხის კულტურისა და სახელმწიფოს საერთო მდგომარეობის მიხედვით.

ამ თვალთახედვით წინამდებარე პროექტი დავიდოვიჩისა წარმოადგენს მინისტრ კომბის კანონის ყველა სუსტი მხარეების თავმოყრას და ის ორიოდე მუხლი, რომელიც ავტორს თავისით შეუტანია პროექტში, უფრო აღრმავებს და აშკარავებს მის მავნე მიმართულებას.

ეკლესიის სახელმწიფოდან განცალკევების წინააღმდეგ არსებითად არა ითქმის რა. განსაზღვრულ პირობებში ამ მოვლენას ორივე მხრისათვის სარგებლობის მოტანა შეუძლიან. ასეთს აქტს წინ უნდა უსწრობდეს საკითხის ყოველმხრივი შესწავლა, ხანგრძლივი შრომა და მრავალი განზომა, რათა მისი სისრულეში მოყვანა უმტკივნეულოდ ჩატარდეს და ხალხიც მომზადებული შეხვდეს მას.

რამდენადაც ვიცით, არც ჩვენს საეკლესიო წრეებშია მაინც და მაინც შეურიგებელი პოზიცია ეკლესიის სახელმწიფოსაგან გამოყოფის აქტისადმი. გასულ ზაფხულში მოწვეულ საეკლესიო კრებასაც გათვალისწინებული ჰქონია ამ აქტის აუცილებლობა და შესაფერი რეზოლიუციით აღუნიშნავს მისი ცხოვრებაში გატარების რიგი. ეკლესიის მესვეურთათვის ცხადია, რომ დღევანდელი ყოფის საქართველოში ეკლესიის ჩამოშორების აქტი საერთო პოლიტიკისაგან ნაკარნახევია, ამიტომ საზრუნავ საგნად მათ დაუსახიათ ამ პროცესსის შესაფერ პირობებში გატარება, რომ ქართველი ხალხის უმრავლესობაში რაიმე გაუგებრობას არ ჰქონდეს ადგილი და მორწმუნეს უადგილო ჭმუნვა არ ჰხვდეს წილად.

აღსანიშნავია ერთი გარემოებაც: პროექტს მხედველობაში აქვს არა მარტო ქრისტიანული ახსარებანი! მომავალი კანონი შეეხება ყველა სარწმუნოებას და კერძოდ მაჰმადის სჯულსაც.

საზოგადოთ უნდა ითქვას: ჩვენი ხალხის კულტურას ჯერ ხნობით ვერ მიუღწევია იმ დონემდე, რომ შესაძლებელი ყოფილიყოს საქართველოში ისეთი მოვლენების გადმოღება, რომელთათვისაც განათლებულ ქვეყნებში ნიადაგი მრავალ გზით შემზადებულია. ეს მით უმეტეს შეეხება ჩვენი სამშობლოს იმ მეორე ნახევარს, რომელიც მტკიცედ სდგას დიდი წინასწარმეტყველის მცნებაზე და თვის ყოველდღიურ ყოფაქცევას მაჰმადის წიგნზე ამყარებს. „ევროპეიზმმა“ არც ისე ძლიერ უნდა გვძლიოს და „რენესანსით“ გატაცებულებს არ უნდა გვშორდებოდეს გონებიდან, რომ საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკაში მაჰმადიანი შარიათით განსაზღვრავს სოციალურ მოვლენებს, მთის მოსახლეობა „სისხლის აღებით“ აწესებს ურთიერთობას და ბევრ სხვა კუთხეებში „ბატონებს“ და „დეკანოზებს“ მსხვერპლს უწირავენ...

თანამედროვე საქართველომ ერთი მავნე ილლუზია შექმნა, ხოლო მისი საბაბი მედიდურ „პირველ ნომერს“ სამართლიანად ეკუთვნის...

ხმის მიღებით ნუ განზომავთ საქართველოს კულტურულ ვითარებას და „ერთხმად მიღებულ“ რეზოლიუციებს ნუ ჩასთვლით ხალხის ნამდვილ პასუხად!!!

უფრო ღრმად რომ შევჭვრიტოთ საქართველოს „არემარის“ გულისთქმა, ამოძახილსაც სულ სხვას მივცემთ და

დღეს.

ფრანგული ცნობით უკრაინაში ანტიბოლშევიკური მოძრაობამ ფართე ხასიათი მიიღო; აჯანყებულებმა აიღეს ეკატერინოსლავი და ნიკოლაევი.

უკრაინას დღეს ოთხი მთავრობა ჰყავს სხვა და სხვა ალაგას სხვა და სხვა პირების მეთაურობით.

ბოლშევიკური ცნობით მოსალოდნელია რიგაში რუსეთ პოლონეთს შორის საბოლოვო ზავი დაიდვას.

რუმინეთის მთავრობამ მუშების გაფიცვების გამო საალყო წესები გამოაცხადა.

ლიონის ცნობით ბელგიაში მთავრობა გადადგა.

გერმანიაში ფინანსთა სამინისტრო იძულებითი სესხის გატარების წინააღმდეგი.

წ ე რ ი ლ ე ბ ი.

მეთაური. მოსკოვის ელჩის დაპირებანი.
ეკლესიის განცალკევების გამო.
ფელეტონი: როგორ აიღო გვარდიამ საბაჟო.
ალ. ასათიანის სიტყვა დამფუძ. კრებაში.

[illegible]

ჭვარსა და ხარხაც დროებით იძენს,— ეკლესია რა ოქმა უნდა, ვეღარ იარსებებს და ,,კულტის ასრულებელ'' ადგილს ბოლოს დაეპატრონებიან ახალი მესაკუთრენი, რომელნიც ,,ახალ დანიშნულებას'' მისცემენ უზენაესისადმი სამ-

[illegible]

დან უმოწყალოდ აღვშლიდით ყველა იმ პუნქტებს, რომელნიც თანაბრად დააზარალებენ ეკლესიასაც და სახელმწიფოსაც.

დაკვირვებას უნდა დაენახვებინა ჩვენი სოციალისტებისათვის, რომ საქართველოს რესპუბლიკაში ყველაფერი ისე არ რიგდება, როგორც მათ გატაცებულ ფანტაზიას ეზმანება და მათს პროპაგანდისტების ,,რელიაციებში'' აღიბეჭდება!

ბელგიის მთავრობის გადადგომა.

მინისტრთა სხდომაზე დელაკრუამ თავის ამხანაგებს აუწყა კოლექტიური წერილის ტექსტი გადადგომის შესახებ. ამ წერილს დელაკრუე გადასცემს მეფეს, როდესაც საფრანგეთიდან ის დაბრუნდება.

ანტიბოლშევიკური მოძრაობა უკრაინაში.

ეკატერინოსლავისა და ნიკოლაევის აღება.

ჰელსინგფორსი. მიღებულია ცნობები, რომ უკრაინის აჯანყებულნი წინ მიიწევენ და აიღეს ეკატერინოსლავი და ნიკოლაევი. ოდესაში მიმავალი გზები ყოველ მხრივ მოჭრილია.

უკრაინის ოთხი მთავრობა.

,,რუსაგენის'' ცნობით უკრაინაში ამ ჟამათ ოთხი მთავრობაა: 1. უკრაინის მთავრობა პეტრუშევსკის მეთაურობით, 2. პეტლიურის მთავრობა სტანისლავში, 3. გალიციის საბჭოთა მთავრობა ზატონსკის მეთაურობით და 4. ხარკოვის საბჭოთა მთავრობა რაკოვსკის მეთაურობით.

საბჭოთა უკრაინის კრიზისი.

სტამბოლი. ,,რუსაგენის'' ცნობით ცნობით ხარკოვის იზვესტიაში დაბეჭდილია მანუილსკის წერილი, საიდანაც ჩანს, რომ საბჭოთა უკრაინის ეკონომიური მდგომარეობა უფსკრულის პირზეა მისული. მანუილსკი თავის წერილს ასე ათავებს: არსებობა თუ გვინდა უნდა ვიმუშაოთ. ეს კრიტიკული საქმეა, ვინაიდან აქ ჩვენ მცხოვრებლების პასიურ წინააღმდეგობასთან გვაქვს საქმე.

იძულებითი სესხი გერმანიაში.

გაზ. ,,ბერლინერ ლოკალ ანცეიგერ''-ი სწერს შემდეგს: ,,გერმანიაში იძულებითი სესხის პროექტის შესახებ ფინანსთა მინისტრმა განაცხადა, რომ ამ პროექტმა ჯერ-ჯერობით ვერავითარ პრაქტიკულ დასკვნამდე ვერ მიგვიყვანა და უკანასკნელად კი დავრწმუნდი, რომ იძულებითი სესხი გერმანიაში ვერ გატარდება.

უცხოეთში.

პოლონეთის საზავო დელეგაცია მინსკში.

,,სწორედ იმ დროს, როდესაც ვარშავა ყოველ მხრიდან გარშემორტყმული იყო წითელ არმიელებისაგან, პოლონეთის საზავო დელეგაცია გაემგზავრა მინსკში. საზღვარზე გადასვლისას დელეგაციას შეხვდა საბჭოთა მთავრობის გუშაგებს, რომელნიც საშინელ შთაბეჭდილებას ჰქმნიდენ მაყურებელზე. ჩამოხეულნი, ფეხშიშველანი, და მოქანცულნი სახის წითელ-არმიელთა შეხვედვისას ადამიანს ერთი აზრი დაგებადებოდა: ნუ თუ ამათმა დაახევინეს უკან პოლონეთის სახელოვან ლაშქარს. გუშაგებთან ერთად იყვნენ უფრო სუფთად ჩაცმული კომისრები, ტყავის კასკებით, რომელზედაც მიკრული იყო წითელი ვარსკლავი. ეს კასკა, რომელიც უთუოდ თათრული წარმოშობისაა, წითელარმიელთა ოფიციალური ფორმაა.

მოწმობების დეტალურად გადასინჯვის შემდეგ დელეგაცია საგანგებო ,,პოვოზკით'' გაუყენეს გზას. გზადაგზა დელეგაციამ გამოარკვია, რომ თვით წითელ არმიელები ერთობ უკმაყოფილონი იყვნენ ომის ხანგრძლივობით. ადგილობრივ მცხოვრები ებრაელები ზეიმომდენ პოლონელების დამარცხებით. ჯარში გავრცელებულია გარყვნილება და ჯაშუშობა. დელეგაცია ჩაიყვანეს ბრე-სტლიტოვსკში, სადაც ისინი უნდა დასწრებოდნენ [illegible]

[illegible]

დეპეშები.

ს. დ. ს. ს. ბანკ. ცნობები.

ეკონომიური თათბირი იტალიაში.

ლონდონი. ,,დეილი ტელეგრაფი'' იუწყება: ჯიოლიტმა მოიწვია საგანგებო თათბირი იტალიის ეკონომიური მდგომარეობის გამოსარკვევად. ეს თათბირი გამოწვეული იყო მუშების არეულობის გამო. თათბირი მოიწვიეს ციურიხში. დაესწრენ მუშების, მრეწველების და მთავრობის ადმინისტრაციის წარმომადგენლები. დაისწრენ აგრეთვე რომისა და მილანის პრეფექტები, რომელთაც განაცხადეს, რომ მუშების მიერ ქარხნებისა და საწყობების დაკავება კერძო საკუთრების უფლების დარღვევა არისო. თათბირზე აღნიშნეს, რომ იტალიის მდგომარეობა უფრო ანარქიას უახლოვდება, ვიდრე კომუნიზმსო. გაზეთის ცნობით თუმცა ამ თათბირზე შეთანხმება არ მომხდარა, მაგრამ შემრიგებელი ხაზი მაინც გამოსძებნესო. თათბირის შედეგებს ამცნობენ შრომის ფედერაციასა და მრეწველთა კავშირს. ამათ მიერ საკითხის გ[illegible] დაჭრის შემდეგ მოწვეული იქნება მეორე თათბირი.

რუსთა კომიტეტი.

ვარშავა. შესდგა რუსთა პოლიტიკური კომიტეტი სავენკოვის მეთაურობით. კომიტეტის პროგრამაა: დემოკრატიული რესპუბლიკანური წყობილება, ფართო რეფორმები, გლეხებისათვის მიწის მიცემა, და სხ.

წითელ არმიელ გენერლების გასამართლება.

მოსკოვი. პრესის ცნობით საბჭოთა მთავრობამ გადასწყვიტა ჩიკარვო ვა[illegible] შავის რაიონში მებრძოლ ჯარების უფროსი გენერალი კლიმბოვსკი და მისი შტაბის ყველა წევრი სამართალში მისცეს. მათ ბრალად სდებენ დაუდევრობას, რასაც შედეგათ მოყვა წითე[illegible]

როგორ აიღო გვარდიამ საბაჟო.

საგანგებო კომისარი ასპარეზზე.

მთავრობის დადგენილება რა ისეთი პედიანია რომ მისი გაუქმება არ შეიძლებოდეს და ბ-ნი ჩხიკვიშვილი სამისო ნომებს ღებულობს: დეპეშას აფრენს მთავრობის თავმჯდომარის სახელზე და მეორე დღეს მას ზედ შტაბ კავშირის საგანგებო დელეგაციასაც მიაყოლებს.

დელეგაცია თბილისში.

დელეგაცია მოქალაქე ზ. გურულს წინ წაიმძღვარებს და ჯერ მთავრობის თავმჯდომარეს წინაშე შუამდგომლობს: არტელი მოიხსნას და შტაბ-კავშირს გადაეცეს მისი ფუნქციებიო. ბ-ნი მთავრობის თავმჯდომარეს ეტყვის, რომ საგი ამ საგანზე ფინანსთა სამინისტროსაგან მოხსენებას გამოითხოვს, ამის შემდეგ დელეგაცია ფინანსთა და ვაჭრობ მრეწველობის მინისტრის ამხანაგს ეახლება; მინისტრის ამხანაგი დელეგაციის შუამდგომლობას არ აკმაყოფილებს ხოლო მთავრობის თავმჯდომარეს 16 ენკენისთვის თარიღით უგზავნის მეორე მოხსენებას:

სანამ თანახმად თქვენი 9 სექტემბრის № 4198 წინადადებისა ჩემ დასკვნას მოგახსენებდეთ იმის შესახებ, თუ რამდენად შესაძლებელია დაკმაყოფილებულ იქმნას ბათომის ოლქის საგანგებო კომისრის ბ. ჩხიკვიშვილის მიერ ამა წ. 8 სექტ. თარიღით დეპეშით აღძრული შუამდგომლობა ბათომის საბაჟოს სამუშაოს გვარდიელებისაგან შემდგარ არტელისათვის გადაცემის შესახებ, მანამ ნებას ვიძლევი ჩემ თავს გამოვარკვიო თუ რას წარმოადგენს საზოგადოდ არტელი საბაჟოსათვის და რამდენათ შეესაბამება რესპუბლიკის საბაჟოსთან არსებული შრომის არტელი თავის დანიშვნულებას რომ შემდეგ აქიდგან დასკვნის გამოტანაც ადვილი იქნეს რომელ არტელს უნდა მიეცეს უპირატესობა და გადაეცეს ბათუმის საბაჟოს სამუშაოები.

რას წარმოადგენს საზოგადოთ არტელი საბაჟოებისათვის თანახმად 24 ენკენისთვის 1909 წლის ფინანსთა მინისტრის მიერ დამტკიცებულ არტელის სამუშაოებზე დაშვების წესდების მე 5 §-სა საბაჟო არტელს ევალება დაცვა, როგორც საბაჟო საწყობებისა, აგრეთვე ყველა იმ საქონლებისა, ამანათებისა და სხ., რომლებიც შემოდიან საბაჟოში და ის ყოველ მხრივ პასუხს აგებს საქონლის დაცვაში ხელუხლებობაში და გაფუჭებაში, საქონლების საბაჟო საწყობში შემოტანის წამიდგან მის საბაჟოს ფარგლებიდგან გაშვებამდის.

ყოველივე საპასუხისმგებლო ადგილებზე მაგ. სასწორებზე, დამღების და ნიშნების გადასაკრავ და საქონლის გადასაწონ გასახსნელ და დასახედ ადგილებზე და სხ., მას არტელს უნდა ჰყავდეს დაყენებული სპეციალისტები თავის წევრთაგანი, რომელიც უწევს სამუშაოებში ხელმძღვანელობას უბრალო მუშებს ყოველივე ამას გარდა არტელის ყოველი წევრი ვალდებულია დახელოვნებული იყოს საქონლის ტარიფთან შეფარდების საქმეში. ზემოხსენებულ არტელს ირჩევს ის მოვაჭრენი რომელთაც აქვთ დამოკიდებულობა საბაჟოსთან ე. ი. როგორც არიან სა აგენტოები, გემთა კანტორები და სხვა ადგილობრივ საბირჟო კომიტეტთა შე თანხმებით და ეს არჩევნები შემდეგ მტკიცდება ფინანსთა მინისტრის მიერ, რის შემდეგ არჩეულ არტელს შეაქვს სალაროში საწინდარათ მთ[illegible]თზედ ჩაბარებულ საქონლის დაკარგვა-გაფუჭების უზრუნველ საყოფად მისი და საბაჟოს მიერ გამომუშავებული გან საზღვრული რაოდენობის ვინაიდგან თვით ხაზინა არაფერს უხდის საქონლის პატრონს არა თუ რაიმე უბრალო ხიფათის დროს, არამედ ცეცხლისაგანაც კი რომ განადგურდეს მისი საქონელი საზოგადოთ ყველაფრის ამნაზღაურებელი არტელია. საბაჟოს და ვაჭრების შორის დამოკიდებულობაში უმთავრესი ადგილი ნდობას უკავია; მოვაჭრეები იმიტომ ნდობენ საბაჟოს, რომ იციან მასთან მომუშავე არტელი, რომელიც არჩეულია ადგილობრივ ვაჭრების მიერ, ნაზათ და სათუთად მოექცევიან ხოლმე მათზე ჩაბარებულ საქონელს, არ დაჰკარგავს მას არ გააფუჭებს ღირსებას და სხ. წინააღმდეგ შემთხვევაში უხდის მაშინვე პატრონს მის ღირებულებას და სხ. ვაჭრებს საბაჟოსადმი და მის არტელისადმი ეს ნდობა არ ექნა, თუ იმედი საქონლისადმი კარგათ მოპყრობისა და მისი ხელუხლებლობისა და დაკარგვა გაფუჭების დროს კი ანაზღაურებისა მათ გაუქარწყლდათ, მაშინ საქონელსა არ მოიტანებენ, აღებ მიცემობაც შეფერხდება და საბაჟოს არსებობასაც მიზანი არ ექნება.

ჩემდამი რწმუნებულ საბაჟოებსაც რა საკვირველია ჰყავს ასეთი შრომის არტელი რომლის წესდება დამტკიცებულია სათანადო დაწესებულების მიერ და რომელიც მიზნათ ისახავს საქართველოს საბაჟოებთან საბაჟო სამუშაოების წარმოებას, და სამართლიანობა მოითხოვს ვსთქვა, რომ თუ რესპუბლიკის საბაჟოებმა, მიუხედავათ მრავალგვარ რთულ დაბრკოლებებისა, რომლებიც დღიდან მათ დაარსებისა განიცადა მიუხედავათ მოხელეთა სიმცირისა და მოუმზადებლობისა, სძლიეს ყოველივე დაბრკოლება და პირნათლად აასრულეს თავისი მოვალეობა სამშობლოს წინაშე, ამაში თავისი წვლილი აქვს შეტანილი და შრომა მიუძღვის მათთან არსებულ ზემოხსენებულ შრომის არტელსაც, მისი ამა თუ იმ საბაჟოსთან ურთიერთობა და დამოკიდებულება განისაზღვრება მისი და საბაჟო უწყების მიერ ფინანსთა მინისტრის ნებართვით დადებულ განსაკუთრებულ ხელშეკრულებით (§ 2). ხსენებული არტელი უკვე ორი წელიწადია აწარმოებს ფრიად ს პასუხისმგებლო მუშაობას რესპუბლიკის სხვა და სხვა საბაჟოებში და ამ ხანის განმავლობაში მის მიერ საქმის რიგიან დაყენებით, მცოდნე პირთა მოწვევით და

მუშაობის წესიერათ წარმოებით, საბაჟო უწყებისადმი არავითარ პრეტენზიას არ ჰქონია ადგილი საქონლის გამტანმიმღებთაგან და თუ ყოფილა ასეთი შემთხვევა როდესმე ის მაშინვე გამოსწორებულა ხოლმე არტელის მიერ საბაჟოს წინადადებით. ამ ხნის განმავლობაშივე არტელის მოქმედებაში არავითარი საზარალო და საქმის შემაფერხებელი მოვლენას არ ჰქონია ადგილი და თავის წარსული მუშაობით მან სავსებით დაამტკიცა გამოცდილება, თავდადებული და პატიოსანი მოქმედება და დაიმსახურა ნდობა როგორც მთავრობისა აგრეთვე კერძო ვაჭრებისა. ამასაც უნდა დაუმატოთ ისიც, რომ ხსენებული არტელი სხვა თავის ღირსებასთან ერთად, არ შეიძლება ჩაითვალოს მყვლეფელ ორგანიზაციათ, რადგან მის მიერ ვაჭრებისაგან ფულის გადახდევინება ხდება სატარიფო პალატის მიერ დამტკიცებულ ნიხრის მიხედ. რომლის გამომუშავების დროს ხსენებულ პალატის მიერ დეტალურად იყო გამორკვეული მუშაობის ხასიათი და მისი ნამდვილი ღირებულება. ამის გარდა სამუშაოებს არტელი ასრულებს პროფესიონალური კავშირის მუშათა საშვალებით და მათ უსწორდება იმავე პალატის მიერ გამომუშავებულ ნიხრის თანახმად; ყველა მუშა მოსამსახურენი რომელთა რიცხვი გარდა სპეციალისტებისა, ყველა განყოფილებებში უდრის 750 კაცს ცენტრალურ პროფესიონალურ კავშირის წევრებათ ითვლებიან და უზრუნველყოფილნი არიან ყოველ გვარ უკანონო მოპყრობისაგან, არ უნდა გამომდინარეობდეს ის, აგრეთვე ბევრი მათში გვარდიელები და ჯარის კაცები. რა გააკეთა ბათომის საბაჟოში ხსენებულმა არტელმა. ქ. ბათომის გადმოცემის დროს ჩემდამი რწმუნებულ სამინისტროს საბაჟო ნაწილის უფროსს ბ. მიქაძეს, როგორც საბაჟო უწყების წარმომადგენელს დაევალა წაეყვანა ბათომში როგორც მოხელეები აგრეთვე ის პირნიც, რომელთაც საბაჟოსთან ჰქონდათ ახლო კავშირი; მან მოხელეებთან ერთად გაგზავნა ბათომის შრომის არტელიც, რომლის გამგეობამაც მოახდინა მთელი თავისი სპეციალისტების მობილიზაცია, საუკეთესოდ საქმის მცოდნე პირებისა და საბაჟოს მოხელეებთან ერთად შეუდგა საწყობების და იქ მოთავსებულ საქონლის მიღებას და ამ მხრივ მან თავისი ცოდნით და გამოცდილებით დიდი დახმარება გაუწია ბათომის ჩაბარების დროს ჩაბაჟოს და იმ დროიდანვე ფაქტიურად აწარმოებს ყოველივე საბაჟო სამუშაოს. მიუხედავათ ამისა ბათომის და მისი ოლქის საგანგებო კომისარი ბ. ჩხიკვიშვილი მოითხოვდა ხსენებულ არტელის მოხსნას და მათზე დაკისრებულ ფუნქციების ასრულებას ადგილობრივ გვარდიელებისათვის გადაცემას. მაშინ მე ბათომში მოგზაურობის დროს, პირადათ შევისწავლე ეს საკითხი, დავესწარი არტელის მუშაობას და დავრწმუნდი ხსენებულ არტელის მიერ მასზედ დაკისრებულ მოვალეობათა პირნათლად შესრულებაში, წესიერებაში, საქმიანობაში და იმ დახმარებაში, რასაც არტელის თითქმის ყველა წევრები და განსაკუთრებით კი სპეციალისტები უწევდნენ საბაჟო მოხელეთ თავისი ცოდნით და გამოცდილებით ამას მაინც არ დავკმაყოფილდი და მთელი მასალა ამ საკითხის შესახებ გადავეცი შრომის სამინისტროს დასკვნისათვის თუ რომელ არტელს უნდა გადაეცემოდა ბათომის საბაჟოს სამუშაოები, უკვე გამოცდილ და დახელოვნებულ შრომის საბაჟო არტელს, თუ ადგილობრივ გვარდიელებისაგან შემდგარს, როგორც ეს სჩანს ხსენებული სამინისტროს ექვსი აგვისტოს 1920 წ. № 6066 მიმართვიდგან, რომლის ასლს ამასათანავე გიდგენთ, ისიც მომხრეა შრომის არტელი დაშვებულ იქმნეს ბათომის საბაჟოში და ეს თავისი აზრი მას, სამინისტროს უკვე ეცნობებია ბათომის შრომის კომისრისათვის მიუხედავათ ყოველივე ამისა საბაჟო უწყებამ მაინც გაუწია ანგარიში ბ. ჩხიკვიშვილის წინადადებას საბაჟო სამუშაოების ადგილობრივ პროფესიონალურ კავშირზე და გვარდიელებზე გადაცემის შესახებ და რამდენადაც ეს შესაძლებელი იყო დაკმაყოფილა მისი მოთხოვნილება; მაგალითად 1919 წ. დამტკიცებულ ზემოხსენებულ მე-18-§ სა. თანახმად საბაჟო არტელს ეძლევა განსაკუთრებული უფლება საბაჟოს ფარგლებში ყოველგვარ სამუშაოს წარმოებისა იმ საქონელზე, რომელზედაც საბაჟოს წესები უნდა შესრულდეს მათი გემიდგან ნაპირზე გადმოტანის წამიდგანვე. ვინაიდგან საქონლის გადმოტანა და იქიდგან საწყობში მიტანა შეუძლია ყველას და ეს განსაკუთრებულ დახელოვნებულ მუშებს არ თხოულობს, ამიტომ საბაჟომ ამ საწყობ გარეშე ოპერაციის წარმოება, მიუხედავათ ზემოხსენებულ წესდების მოთხოვნილებისა, დაუთმო პროფესიონალურ კავშირს და ადგილობრივ გვარდიელებს, ხოლო შიდ საწყობში საბაჟო ფუნქციებზედ არა სპეციალისტების დაშვება შეუძლებლათ სცნო ვინაიდგან ამას მრავალი ზიანის მოტანა შეუძლია ჩვენთვის. ბ. ჩხიკვიშვილი არ დაეთანხმა ამას და საქმე მოხსენდა რესპუბლიკის მთავრობას, რომელმაც ამა წლის 17 აგვისტოს ერთხმად დაადგინა ხსენებული სამუშაოები საბაჟო შრომის არტელისადმი გადაცემის შესახებ დადგენილების სისრულეში მოყვანა დაევალა შრომის მინისტრს (აქვე გიდგენთ დადგენილების ასლს). ასეთი დადგენილების გამოტანის შემდეგ ჩემთან მოვიდა დეპუტაცია ბათომის გვარდიელებისა ბატონ ზაქარია გურულის მეთაურობით და მთხოვეს გადამეცა მათთვის ბათომის საბაჟოში სამუშაოები. მე მათ მოვსთხოვე წარმოედგინა ჩემთვის თანახმად წესდების მე 3 მე §-ს მოთხოვნილებისა ადგილობრივ ვაჭრების ხელწერილი მათი არჩევის შესახებ დამტკიცებული ბათომის კომიტეტის მიერ მაგრამ მათ აგეთი რა ვერ წარმოადგინეს, ვინაიდგან ადგილობრივმა მოვაჭრეებმა ისინი კი არ აირჩიეს არამედ ხსენებული შრომის არტელი და ეს უკანასკნელი აღჭურვეს თავიანთ ნდობით და ეს არჩევანი დადასტურებულ იქმნა საბირჟო კომიტეტის მიერ 9 ენკენ. (აქვე გიდგენთ ამონაწერს და ვექილობას) ასეთია საქმის ვითარება რა თქმა უნდა უარტელოთ საბაჟოს არსებობა არ შეუძლია მაგრამ არტელის მოვალეობის ასრულება არ შეიძლება დაევალოს ყველას თუნდ ადგილობრივ პროფესიონალურ კავშირსა და ადგილობრივ გვარდიის შტაბის მიერ წამოყენებულ პირებს რომლებიც საქმეზე სრულიად გაუცნობელი არიან, არა აქვთ გამოცდილებაც, ცოდნა, არ ჰყავთ სპეციალისტები და არც არიან აღჭურვილი ადგილობრივ მოვაჭრეების ნდობით. შესაძლოა ხსენებულმა ორგანიზაციებმა ოდესმე კარგად მოაწყონ ეს საქმე მაგრამ დღეს, როცა შინაური თუ გარეშე მტერი ჩვენ შემოგვცქერის, თუ როგორ მოვაწყობთ ბათომში საქმეს და განკარგულებით[illegible] საქონლის ოპერაციისას და დახმარების ნაცვლად ყოველ ფეხის ნაბიჯზე ხელს გვიშლიან, მე უპირატესობას ვაძლევ იმ ორგანიზაციას, რომელსაც უკვე აქვს ამ საქმეში გამოცდილება, შესწევს უნარი საქმის გაძღოლისა და შესაფერი შტატიც, ცდა და ლოდინი მანამდი, სანამ ზემოხსენებული პროფესიონალური კავშირისა და ადგილობრივ გვარდიის ხამი წარმომადგენელნი აღიჭურვებოდნენ ყოველივე საბაჟო არტელისათვის საჭირო ცოდნით არ შეიძლება, ვინაიდგან უცხოეთიდგან საქონლის თან[illegible] თან დენის გამო ეხლა იქ ყოველ წუთს ჩვენთვის უაღრესი მნიშვნელობა აქვს და ეს კი თავის მხრივ გვიკარნახებს [illegible] სავსებით მოწყობილ და მცოდნე აპარატის ყოლას. ასეთი ყოველ მხრივ მოწყობილ აპარატის მქონე ორგანიზაციად კი ითვლება არსებული შრომის არტელი, რომელიც 8 ივლისიდგან ა. წ. უკვე ფაქტიურად აწარმოებს საბაჟოს ყოველივე სამუშაოს.

უმატებ, რომ ხსენებულ არტელს ყა[illegible] ბათომის საბაჟოში სამას მუშამდე, რომლებიც ყველა პროფესიონალურ კავშირის წევრებია. ყოველივე ზემო მოყვანილისა გამო მე საჭიროდ მიმაჩნია, ს[illegible] ხელმწიფოებრივი თვალსაზრისით ბათომის საბაჟოს სამუშაოების შრომის არტელზე დატოვება და არავითარი საფუძველი არა მაქვს დავეთანხმო ბ. ჩხიკვიშვილის მოთხოვნილებას, მით უმეტეს რომ ასეთი მოთხოვნილების ასრულება გამოიწვევს ცუდ შედეგს სხვათა შორის იმითიც, რომ ვაჭრები დაფრთხებიან და შესწყვეტენ საქონლის მოზიდვას ჩვენ. ამ პირობებში არც მე და არც საბაჟო უწყებას არ შეგვიძლია პასუხი ვაგოთ მთავრობისა და საზოგადოების წინაშე იმ შედეგების შესახებ, რაც შესაძლოა მოჰყვეს ამას.

თანართ: ბათომის საბაჟოს მოვაჭრეების ხელწერილი, ამონაწერი ბათომის საბირჟო კომიტეტის სხდომის ჟურნალიდან ასლები მთავრობის დადგენილებისა, შრომის სამინისტროს მომართვისა და პროფესიონალურ კავშირის მოწმობისა.

ხელს აწერენ:

ფინანსთა და ვაჭრობა მრეწველობის მინისტრის მოადგილე

...ელთა დამარცხება დასავლეთის ფრონტზე.

კამენევის აზრი ლოიდ-ჯორჯის შესახებ.

ლონდონი. ,,დეილი ტელეგრაფი" ...ნების ინტერვიუს კამენევთან, რომ... აცხადებს: ლოიდ ჯორჯი იმდე... გამოქნილია, რომ მას თავისუფლათ ...ლია არ დაეჯახოს პოლიტიკურ ...ის ქვეშ არსებულ ქვებს. ლოიდ-ჯორჯის უმთავრესი მიზანია, რომ შეა... ...ის მუშათა მოძრაობა; ამისათვის ხელოვნურად სცდილობს ხალხს შეატანინოს ბოლშევიკებისა და ...ლისის მუშათა პარტიის ლიდერების ...ოსნებაში. როდესაც კორესპონდენ... შეეკითხა მას რუსეთის ბრილიან... ...ის შესახებ მან განაცხადა, რომ ...ეთის ბრილიანტები ამ უკანასკნელ ...ებში მართლაც გაჰქონდათ სხვადა... ქვეყნებში.

იტალიელების დარბევა.

ჰელსინგფორსი. მიღებულია ცნობა ...ლიელთა დარბევის შესახებ უესტ-...ნქფურტში (ილლინოისის შტატ...). ამერიკელთა ბრბო, მას შემდეგ, ...ა შემთხვევით ჩხუბის დროს მო-...ლ იქნა ორი ამერიკელი, დაერია ...ლიელთ. დაარბიეს იტალიელთა ...ზიები და ბინები. იტალიელნი ძა... გამოყავდათ ბინებიდან და ქუჩა-...სწორდნებოდენ. მსხვერპლის რაო-...ობა ჯერ გამოურკვეველია. ჯერჯე...ით დათვლილია მხოლოდ 150 და ...ლი და 10 მკვდარი. წესრიგის აღ...ენათ გაგზავნეს მილიციის გაძლიე-...ლი რაზმი.

დეზერტირობა წითელ არმიაშ.

...ამბოლი. ,,რუსაგენი" იუწყება: ...შევიკების მეათე არმიის უფრო-...ოფიციალურად აუწყებს მოსკოვს, ...ყუბანში წითელ-არმიელთა შ...რის ...რტირობამ საშიში ხასიათი მიიღო. ...ერთ ბატალიონებში დარჩა მხო... 15 კაცი. კავალერია იძულებუ-... მთელი დრო მხოლოდ დეზერტი...ს დევნას მოანდომოსო.

წითელ-არმიის მდგომარეობა.

ჰელსინგფორსი. ჰელსინგფორსის ...აში დაიბეჭდა შემდეგი ამონაწერი ... ,,ნაციონალ ცეიტუნგიდან": ...ვირველია, რომ წითელი არმია მიარჯვებს. ეს ჯარი ერთიანათ წარმოადგენს მათხოვართა ბრბოს. საშინელ მდგომარეობაშია მათი ჩაცმის და გამოკვების საქმე. აცვიათ ძონძები, იკვებებიან კი ხალხის ხარჯზე, რომლებზედაც იმარჯვებენ.

ლიონის ცნობები.

ერთა ლიგის საბჭოში. სანამ პოლონეთ ლიტვის საკითხის განხილვას შეუდგებოდენ ერთა ლიგის საბჭომ მოისმინა ლიტვაში მყოფ ერთა ლიგის მისიის მეთაურ პოლ. შარდინის მოხსენება.

გაფიცვა რუმინეთში. საერთო გაფიცვის გამოცხადების საპასუხოთ რუმინეთის მთავრობამ გამოაცხადა საალყო წესები და ცენზურა შემოიღო. საზოგადოებრივმა აზრმა ეს ზომები მოიწონა. ბუქარესტში მშვიდობიანობაა პროვინციაში გაფიცვები ვერ მოაწყვე.

სამხრეთ სლავიის ჯარებმა დასტოვეს კლაგენფურტის საპლებისციტო ზონა.

პოლონეთ-რუსეთის ზავი. პოლონეთის პრესა სიხარულით აღნიშნავს სეიმის მიერ წინასწარი ზავის პირობების შეუცვლელად დადასტურებას, სეიმთან არ ებულმა საგარეო საქმეთა კომისიამ საბოლოო ზავის პირობების შესწავლა დაიწყო. მოსალოდნელია, რომ რიგაში საბოლოო ზავის შესახებ დიდი მოლაპარაკება კვლავ განახლდეს ამ ცოტა ხანში.

მოკავშირეთა მთავრობა და ერთა ლიგა. ბელგიის პრემიერ მინისტრმა დე ლაკრუამ განაცხადა: ლოიდ ჯორჯს უნდოდა, რომ დასწრებოდა ერთა ლიგის ორ უკანასკნელ სხდომას, საფრანგეთისა და ბელგიის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარებთან ერთად საფრანგეთის მთავრობას ამის შესახებ ჯერაც არ შეკითხებიან, ,,ტანი" ამის შესახებ წერს: მეტად საეჭვოა, რომ პასუხი დამაკმაყოფილებული იქმნეს. ორშაბათს დილით ერთა ლიგამ მოისმინა ლეონ ბურჟუას მოხსენება ბრიუსელში, გამართულ ფინანსიურ კონფერენციის შესახებ. საბჭომ გადასწყვიტა დაარსოს მუდმივი ბიურო. შემდეგ მოხსენება გააკეთა იტალიის წარმომადგენლებმა. მან ილაპარაკა მონოპოლიების შესახებ და საჭიროთ აღიარა, რომ მუდმივმა ბიურომ, რომლის დაარსებაც ახლა გადასწყდა, მონოპოლიის შესახებ იმსჯელოსო.

ფრანგული ცნობები.

გერმანია და საფრანგეთი.

გერმანიის მთავრობა ამ ჟამად პრესაში ეწევა აგიტაციას იმ მიზნით, რომ აჩვენოს ხალხს, თითქოს საფრანგეთი დღეს დიდ ძალი ნახშირით, რომელსაც ვერ ერევა და რომ იგი კიდევ დიდძალ ნახშირს იმარაგებს, იმ დროს როდესაც გერმანიის მრეწველობა სათბობი მასალის უქონლობის გამო სულს ღაფავს.

და ეს უწესრიგობა კი გამოწვეულია სპაში დადებულ შეთანხმების ასრულებით ჩვენ ნამდვილად ვუახლოვდებით იმ დროს როდესაც უნდა განვაახლოთ სპის დადგენილება, რომლის ვადა 1921 წ. იანვარის დამლევს თავდება. სხვათა შორის, ზარალის ანაზღაურების საკითხი დღის წესრიგში სდგას. და იმ მიზნით, რომ მოამზადონ უცხოელთა აზრი და გავლენა მოახდინონ მოლაპარაკებელ მხარეებზე-გერმანია აწარმოებს აქტიურ პროპაგანდას, გერმანიის რადიოსა და დეპეშების მიერ ნაჩვენები ციფრები ნამდვილი არ არის. საფრანგეთის რკ. გზის სათბობი მასალის მომარაგება, რომელიც 1913 წ. სექტემბერში 1500,000 ტონს აღწევდა ამ ჟამად საშუალოდ 69,000 ტონს უდრის, ამ რიცხვში შედის 5000 ტონი ელზას-ლორენის რკ. გზისათვის. გერმანელები აცხადებენ, რომ მომარაგება გაზისათვის აღწევს 900,000 ტონს, სექტემბერში 300,000 ტონის მაგივრად 15740 ტონა იყო რაც შეეხება ქალაქ პარიზს მართალია რომ მისი მომარაგება უდრის დაახლოვებით 150,000 ტონს, რაც 15 დღეს თუ იკმარებს. რასაკვირველია, ომამდის ქალაქს არ ჰქონდა არავითარი მომარაგება, მაგრამ ეს არც საჭირო იყო რადგან ნახშირის ბაზარი თავისუფალი იყო, და მომარაგება მხოლოდ კომერსანტებს ჰქონდათ ამას გარდა საკმარისია ვთქვათ, რომ პარიზის საჭიროება 1920 წ. პირველი 6 თვის განმავლობაში, მხოლოდ 75 პროც. იფარებოდა იმ დროს, როდესაც ბერლინის საჭიროება 91 პროც. იფარებოდა. რაც შეეხება განცხადებას, რომ საფრანგეთს ზედმეტი ნახშირი აქვსო' სიმართლეს არ შეეფერება. სხვა და სხვა წყაროებმა, რომლებიც მას ასაზრდოებენ, მათ რიცხვში საარის ოლქმა, (რომლის ნახშირის ელზას ლორენს უნდება) 1920 წ. 10 თვის განმავლობაში საფრანგეთს მისცა 33.300,000 ტონი, რაც წელიწადში შეადგენს 44,400,000 ტონს, აფრანგეთს მშვიდობიანობის დროს 56,000,000 ტონზე მეტი სჭირდებოდა, მისი საჭიროები ეხლა უფრო გაიზარდა, ვიდრე ომამდე იყო, მაგრამ ნახშირი იმდენათ ძვირია' რომ მისი მომხმარება ძალაუნებურათ შემცირდა. იმ დროს, როდესაც გერმანელები ტონ ნახშირში იხდიან 100 ფრანკს და ინგლისელები 80 ფრანკს. ფრანგებს ტონი ნახშირი საშუალოდ—200 ფრანკი უჯდებათ. გერმანია, რომელიც თავის საკუთარ ნახშირს ხმარობს და არ საჭიროებს ინგლისისას, ან ამერიკის 300.—350 ფრანკიანი ნახშირის შემოტანას, ბევრად, უკეთეს მდგომარეობაში იმყოფება ვიდრე საფრანგეთი

,,ზიგის" ცნობები.

რამდენი დაუჯდა ინგლისს გაფიცვები.

ლონდონი. ინგლისურ გაზეთების გამოანგარიშებით მაღაროზე მომუშავეთა გაფიცვებით ინგლისმა იზარალა ერთი კვირის განმავლობაში 4,550,000 ტონი ქვანახშირი. მაღაროს მუშებმა ხელფასის სახით იზარალეს 3,500,000 გირვანქა სტერლინგი ამავე დროის განმავლობაში. ნახშირის გაზიდვით ნავარაუდევ შემოსავლიდან სახელმწიფომ დაჰკარგა 66,000,000 გირვანქა სტერლინგი.

ახალი პარტია.

პარიჟი. გერმანიაში დაარსდა ახალი პარტია, „ეკონომიური პარტიის" სახელწოდებით. ახალი პარტია იცავს საშუალო კლასების პოლიტიკურ ეკონომიურ ინტერესებს.

ლიტვინოვის მოყიდვა.

კოპენჰაგენი. გაზ. ,,დაგენს ეხომ' ტყვეების გასაცვლელად დანიაში ჩასულ ლიტვინოვის შესახებ გამოაქვეყნა ცნობები, რომ ლიტვინოვმა დიდი თანხა მისცა დანიის კომუნისტებს აჯანყების მოსაწყობათ.

ანტიბოლშევიკური მოძრაობა ჩრდილოეთ რუსეთში.

სევასტოპოლი. ოდესის ოლქის წითელ არმიელები გაიგზავნა ჩრდილოეთით აჯანყების ჩასაქრობათ. ჩრდილოეთ რუსეთში და განსაკუთრებით კი ხერსონის რაიონში გაფთრებული ანარქია და ტერორი მეფობს ბოლშევიკების წინაამდეგ მიმართული.

უკრაინა.

უკრაინის სოვნარკომთან დაარსდა სპეციალი კომისია, რომელიც უკრაინის საბჭოთა დაწესებულებებს ბურჟუაზიულ ელემენტებიდან ანთავისუფლებს.

სომხეთ-ოსმალეთის ომი.

სომხეთის დიპლ. მისიის ცნობა.

სომხეთის ლაშქრის მთავარსარდლის შტაბიდან.

იგდირის ფრონტი.

ღვინობისთვის 24 ოსმალეთი მთელი დღე დიდი ძალებით აწარმოებდენ იგდირის ფრონტზე შეტევას, მაგრამ ყველგან უკუდებულ იქმნენ.

...ბაქო ნაწილის უფროსი

—.—

...ეგაციის შემდეგ ბ-ნი ჩხიკვიშვილ... ...ავრობის თავმჯდომარეს ბ-ნ ...ვა-...ის მოხსენება ჯერ კიდევ წაკით... არ აქვს. ჩამოდის ბ-ნი ჩხიკვიშვი... 18 სექტემბერს მთავრობის სხდო-...ეწრება ბათომის საგანგებო კომი-..., იგა მოითხოვს არტელის საკითხის ...ინჯვას. ფინანსთა მინისტრის ამ...გი შენიშნავს, რომ ეს საკითხი ხელ...ედ განსაჰილველად არ არის წამო...ული დღიურ წესრიგში, რომ იგი გადაჭრილია 17 აგვისტოს სხდო-...და რომ მას მოხსენება ჰქონდა გა-...ილი მთავრობის თავმჯდომარი-...ი...

ახალი დადგენილება.

...ველივე ამის მიუხედავათ საკითხი ...ეორედ დაისმება; 17 აგვისტოს და... ...ილებას აუქმებენ და მიიღებენ...: შრომის არტელი მოიხსნას და ...ფუნქციები გვარდიას გადაეცესო.

არტელის გამგეობა.

...გებს თუ არა ამას, არტელის გამ-... მთავრობის თავმჯდომარის სახე-...დეპეშას გზავნის, უმარტავს საქმის ...რებას და სთხოვს სათანადო გან-...ულებას. თანაც არტელის კაცი ჩა-... მთავრობის თავმჯდომარის სანა-..., მის წინაშე შუამდგომლობის აღ-...ვად.

თავმჯდომარეს არ ანახვებენ.

...ტელის კაცი, მიღების დღეს სხვე... მისაღებთა სიაში ჩაეწერება და ... მოტივათ შრომის არტელს ასა-... გადის დრო, გამოდის სხვა მო-...და ეუბნება: თქვენ დღეს მთავ-... თავმჯდომარის ნახვა არ შეგეძ-...ოთ.

...ცებული, ბოლმას გადმოანთხევს, ...მ მას დაემუქრებიან და ისიც გა-...უნდება; მაგრამ გრძნობს, რომ აქ ...ცა" არის; იგი გადასწყვეტს ბ-ნ ...ანიას სხვა გზით მიაწოდოს თავი-...ვარი. დასწერს წერილს ბ-ნ ნ. ...ანიას სახელზე და მის სახლში ...ბს.

...ვნელი ბ. ჟორდანიას კარებთან.

...ებში მდგარი რუსის დარაჯი წე-... არ იღებს, ეუბნება—აკრძალუ-... მთხოვნელი ხედავს, რომ ჰქრება ...კნელი იმედიც მთავრობის თავმ-...რემდის მიღწევისა. რუსულს გან-... კიდევ უფრო დაამტვრევს და ეუ-... წერილი სოფელ ლანჩხუთიდან ...

...ყვა „ლანჩხუთი" მაგიურ გავლენას ... დარაჯზე, წერილს გამოართმევს; ამ დროს კარები გაიღება. ბ-ნ ჟორდანიას ბინიდან სტუმარი გამოვა, რომელსაც იგი თითქმის კარებამდი მოაცილებს. ამ დროს დარაჯი მას წერილს მიართმევს. წერილი ჟორდანიას ხელშია.. მთხოვნელი ბედნიერია და უკან ბრუნდება.

ბ-ნი ჟორდანია ჩაერია.

ბ-ნი ჟორდანია გამოითხოვს საქმეს, ბ ნი ავალიანის მოხსენებას და არტელის დეპეშას, რომელნიც დაუძინებიათ მის სეკრეტარიატში...

მთავრობის სხდომა იმართება 23 ენკენისთვეს, მომხსენებლად გამოდის თვით მთავრობის თავმჯდომარე და გამოაქვთ რიცხვით მესამე დადგენილება: 1. მთავრობის მოხსენებაში აღნიშნული დადგენილება (ე. ი. 18 სექტემბრის დადგენილება) არ იქნეს დამტკიცებული და მისი სისრულეში მოყვანა შეჩერებულ იქმნას. 2, დაევალოს ფინანსთა და ვაჭრობა-მრეწველობის მინისტრს აღძრული საკითხის ხელახლად განხილვა და თავისი დასკვნის წერილობით მთავრობისთვის მოხსენება.

ხელახალი გამოძიება.

ფინანსთა სამინისტრომ ბათომში კომისია გაგზავნა. კომისიამ შეჰყარა იქაური ვაჭრები, საბირჟო კომიტეტი და გვარდიისა და პროფესიონალური კავშირის წარმომადგენლნი.

ვაჭრებმა და საბირჟო კომიტეტმა კვლავ განაცხადეს, რომ ისინი ენდობიან და იცნობენ მხოლოდ შრომის არტელს. კომისია ეკითხება შტაბ-კავშირს, თუ რა მიზეზის გამო უნდა იქნეს დათხოვნილი ეს არტელი, რა წუნს სდებენ მას...

პოლიტიკური მოსაზრება...

შტაბ-კავშირი, რა რომ მან ვერაფერი ნახა, მიადგა ამ დროის „ულტიმა რაციოს"—ამას მოვითხოვთ პოლიტიკური მოსაზრებითაო!!. კომისიამ განუცხადა, რომ იგი შრომის არტელს ცნობს ამ საქმისთვის მეტად სასარგებლო, მცოდნეთ და გამოსადეგათ და თუ რა „პოლიტიკური მოსაზრებაა", ეს მოსაზრება—ეს მთავრობის საქმეაო.

კომისია უკან ბრუნდება. ბ-ნი ავალიანი, ამ ახალი მასალითაც შემაგრებული, იმეორებს იმას, რაც წინა მოხსენებაში სთქვა და დასძენს, რომ იგი აცილებს ყოველგვარ პასუხისმგებლობას, თუ არტელის ფუნქცია გვარდიას გადაეცემა.

მეოთხეჯერ.

საკითხი მეოთხეჯერ დაისვა მთავრობაში, 27 ოქტომბრის სხდომაზე და დაადგინეს; მოიხსნას შრომის არტელი და მისი ფუნქციები გადაეცეს გვარდიას!..

გვარდიამ საბაჟო აიღო!

ახალი ამბები.

მთავრობაში.

— მთავრობის თავმჯდომარესთან. ოქტომბრის 25 მთავრობის თავმჯდომარემ მიიღო: აზერბაიჯანში მყოფი საქართველოს დიპლომატიური წარმომადგენელი ალშიბაია, საგანგებო რევიზორი გ. ი. ხუნდაძე, საქართველოს ცენტრალურ კოოპერატივთა კავშირის თავმჯდომარე ა. კოოპერატივთა კავშირის თავმჯდომარემ აღძრა საკითხი მარგანეცის გატანის შესახებ. მარგანეცი უნდა გადაცვალონ რესპუბლიკისთვის საჭირო საქონელზედ სასოფლო სამეურნეო და სხვა მანქანებზედ.

სამინისტროებში.

— ფინანსთა სამინისტროში. ხუთშაბათს ფინანსთა სამინისტროში შესდგება სხდომა სახელმწიფოს მიერ ნავთის პროდუქტის დამზადების საკითხის განსახილველად. განიხილავენ შემდეგ საკითხებს: 1) ნავთის პროდუქტის ადგილობრივად ყიდვა. 2) მათი გაგზავნა და გაზიდვა 3)—შენახვა 4). ფასების დაწესება. 5) განაწილების გეგმის დამტკიცება.

— იუსტიციის სამინისტროში. ოქტომბრის, 22 იუსტიციის მინისტრის რ. არსენიძის თაავმჯდომარეობით შესდგა კანონების გადამსინჯავ კომისიის პლენარული სხდომა. სხდომას დაესწრენ ზოგიერთი სენატორები. განიხილეს სისხლის სამართლის კომისიის მიერ შემუშავებული პროექტი სამხედრო სასამართლოების გაუქმების შესახებ. მიიღეს პროექტის პირველი მუხლი, რომელიც ჯარებში სამხედრო სასამართლოების გაუქმებას ეხებოდა. გადასწყვიტეს სამხედრო სასამართლოს საქმეები ნაფიც მსაჯულთა თანადასწრებით საოლქო სასამართლოებს გადასცენ, ხოლო პოლკის სამმართველოების საქმეები კი უბნის მომრიგებელ მოსამართლეებსა საოლქო სასამართლოსა და მომრიგებელ მოსამართლის დადგენილების გასაჩივრება საერთო წესით იწარმოებს.

— მიწად-მოქმედების სამინისტროში. მიწად მოქმედების სამინისტროს საიჯარადრო განყოფილებაში მეცხვარეთა წარმომადგენლების თანადასწრებით მოხდა თათბირი ზამთრისათვის საძოვარ ადგილებზე გადასახადის გადიდების შესახებ. თათბირმა საძოვარ ადგილზე შემდეგი ნიხრი დააწესა: პირველ კატეგორიის ადგილის დესეტინა 200 მანეთი; მეორე კატეგორიის—160 მ., მესამე კატეგორიის 100 მ. განსაკუთრებულ შემთხვევაში და ისიც სამაზრო ერობათა შუამდგომლობით შეიძლება ის გადასახადი გადიდებულ იქმნას 50 პროც. თუ მიწად მოქმედების სამინისტროდან სათანადო ნებართვა იქმნა. თათბირის დადგენილებანი ცირკულიარის სახით ეუწყათ ერობებს.

— სესხი. ფინანსთა სამინისტრომ წარუდგინა მთავრობას 6 პროც. შინაურ სესხისა და ერთდროულ სამხედრო გადასახადის დაწესების პროექტი.

სამხედრო სასამართლოების გაუქმებისთვის.

იუსტიციის მინისტრ რ. მ. არსენიძის თავმჯდომარეობით 23 ღვინობისთვეს შესდგა კრებ სამინისტროსთან არსებულ კანონ პროექტთა გადამსინჯავ კომისიისა. კრებამ განიხილა სისხლის სამართლის განყოფილების კომისიის და მუშავებული კანონპროექტი სამხედრო სასამართლოების გაუქმების შესახებ და სამხედრო ბოროტმოქმედების საქმეთა გადაცემა საერთო სამოქალაქო სასამართლოთა გადაცემის შესახებ, სახელდობრ საოლქო სამომრიგებლო სასამართლოებს. ეს დებულებანი კომისიამ მოიწონა და კანონ პროექტის განხილვა გადასდო 27 ღვინობისთვეს.

ავიაცია.

სამხედრო მინისტრის ამხანაგ ოდიშელიძის ნებართვით მოეწყობა ტფილისიდან ბათომში გადაფრენა ახლად ჩამოტანილ ჰაეროპლანების ღირსების შესამოწმებლად. ფრენა მოხდება ასეთი მარშრუტით: ტფილის-ქუთაის ბათომი. მფრინავის გამოანგარიშებით აპარატების ესკადრილია ტფილისიდან გაფრენის შემდეგ ქუთაისში გამოჩნდება 40—50 წამს შემდეგ. აპარატები ქუთაისს გარს შემოუვლიან და შემდეგ ბათომისაკენ გაფრინდებიან. ბათომამდი გადაფრენას 1 ნახ: საათს მოუნდება, მფრინავები თან წაიღებენ ტფილისიდან ბათომს გასაგზავნ ფოსტას.

— ჰაეროპლანების გაუმჯობესება. ავიატორმა ქებურიამ ფინანსთა სამინისტროსთან არსებულ საპატენტო ბიუროს გამოგონების პრივილეგიის მისაღებად წარუდგინა გეგმა ჰაეროპლანების გაუმჯობესების შესახებ თვით პატენტსა და მის გამოგონებისაგან მიღებულ შემოსავალს ქებურია სწირავს სამშობლო ავიაციის განვითარების საქმეს ეს შემოსავალი გადაეცემა მთავრობას.

სხვა და სხვ.

ბრიტანეთის ქვეშევრდომთა რეგისტრაცია. ამიერ კავკასიაში მყოფი ბრიტანეთის უმაღლესი კომისარი სთხოვს თბილისში მცხოვრებ ბრიტანეთის ყველა ქვეშევრდომს დაუყონებლივ გამოცხადდენ სარეგისტრაციოთ თბილისში არსებულ ბრიტანეთის საკონსულოში (სერგიევის ქ, № 13 მიღება სწარმოებს 9—1 საათამდე.

მწერალთა კავშირის საბჭოს სხდომა. დღეს, 27 ოქტომბერს, საღამოს 7 საათზე, ,,ქიმერიონში" მოხდება ქართველ მწერალთა კავშირის საბჭოს სხდომა.

— მეორე ვაჟთა გიმნაზიის მშობელთა წრე, ღვინობისთვეს 58 სად. 5 საათზე გიმნაზიის ბინაზე იწვევს მშობლებს და ,,ოპეკუნებს" კრებაზე. დასწრება აუცილებელია.

— პოლკოვნიკ კორბეილის მოგზაურობა საქართველოში. ამერიკაში მყოფი საფრანგეთის სასხედრო მისიის წარმომადგენელი პოლკოვნიკი კორბეილი მასთან მივლენილ ოფიცერ ლეიტენ. ლექვინაძესთან ერთად ოქტ. 16 გაემგზავრა სოფ. სალხინოს (სამეგრელოშია) პრინც მიურატის მამულში. ღვინობის. 19 მას გაუკეთეს სადილი, რომელზედაც მოიწვიეს ადგილობრივი საზოგადოების წარმომადგენელები. სადილზე წარმოითქვა საქართველოს დამოუკიდებლობის, საფრანგეთის რესპუბლიკისა და საფრანგეთის ჯარის სადღეგრძელო კორბეილმა დაათვალიერა მამულები და შკოლები. უკან დაბრუნებისას. კორბეილმა დაათვალიერა მარტვილი და წყალტუბო... ლვარდნილი. ხონში კორბეილი გაჩერდა ქუთათელაძისას, სადაც გენ. ჯაფარიძეს შეხვდა. მას აქაც დიდებული სადილი გაუმართეს. აქედან იგი პირდაპირ ტფილისს გამოემგზავრა.

ქალაქის საბჭოში.

25 ღვინობისთვის სხდომა.

სხდომას ხსნის ს. მდივანი სხდომაზე გამოცხადდა 50 ხმოსანი. გაიმართა მსჯელობა კ. ფანიაშვილის მოხსენებაზე რომელიც წინა სხდომაზე მოისმინა საბჭომ მთავრობის თავმჯდომარის ბრძანებასთან დაკავშირებული საქმე უვარგის პურის გამოცხობის შესახებ, ამ საკითხზე განმარტებას იძლევიან ხმოსნები ივ. გომართელი სოც. დემ. ფრაქციის მხრივ და გ. გველესიანი სოც. ფედერალისტების მხრივ გ. გველესიანი. მათი აზრით მომარაგების სამინისტრო არაფერ შუაშია და უდანაშაულოა მდარე პურის მიწოდებაში, ქალაქის გამგეობა კი იმაშია დამნაშავე რომ თავის დროზე არ განაცხადა, ამაზე. ნახევარ საათის კრების შეწყვეტის შემდეგ საბჭოს გამოაქვს შემდეგი რეზოლიუცია.

,,მოისმინა რა გამგეობის დაწვრილებითი ახსნა-განმარტება იმის შესახებ, თუ რითი იყო გამოწვეული მთავრობის თავმჯდომარის უჩვეულო ბრძანება თბილისის თვითმართველობისადმი პურის ცხობის საქმის მოუწესრიგებლობის გამო ქალაქის საბჭო აღიარებს, რომ გამგეობას მიუღია სხვა და სხვა ზომა ხსენებულ ბრძანებაში აღნიშნულ დეფექტების ასაცილებლად, მაგრამ ზოგიერთ დეფექტს მაინც ჰქონდა ადგილი. ეს აიხსნება ერთის მხრით გამგეობის წევრთა მრავალი სხვა მძიმე მოვალეობით დატვირთვით და ტეხნიკური დაბრკოლებებით, ხოლო მეორე მხრით იმ გარემოებით, რომ სხვა პასუხისმგებელმა დაწესებულებებმა ვერ შესძლო სათანადო ღირსების ხორბლის მოწოდება.

იღებს რა ყველა ამას მხედველობაში საბჭო იმედს გამოსთქვამს, რომ გამგეობა განახლებული შტატის შემწეობით... აშესძლებს მომავალში თავიდან აიცილოს... სეთი შემთხვევები; უცხადებს მას ნდობას და სთხოვს განაგრძოს თავისი მოღვაწეობა.

საბჭოს სასურველად მიაჩნია, რომ გამგეობამ თვითონ აიღოს პურის მიწოდების საქმე ხელმისაწდომ ფასებში არა მარტო მუშა მოსამსახურეთათვის, არამედ ქალაქის ღარიბესს ნაწილისათვის.

საბჭო ამასთანავე სასურველად სცნობს, რომ მომავალში ასეთი ბრძანება განკარგულებების სისრულეში მოყვანა ხდებოდეს თვითმართველობის ორგანოთა საშვალებით და უკანასკნელი მსჯავრი გამოჰქონდეს სასამართლოს.

საბჭო ადგენს: არჩეულ იქმნას სპეციალური კომისია საბჭოს ხმოსანთაგან, რომელსაც ევალება დეტალური გამოძიება ამ საქმის მოუწყობლობის მიზეზებისა იმდენათ, რამდენადაც ეს ეხება ქალაქის თვითმართველობის მოსამსახურეებს და სათანადო მოხსენებით საბჭოში შემოსვლა არა უგვიანეს ორი კვირის გადისა".

კომისიაში არჩეულ იქმნენ არჩილ ჯაჯანაშვილი, პ. გოთუა და მ. ვეფხვაძე.

საბჭო ადასტურებს ამის შემდეგ გამგეობის დადგენილებას, რომ საბჭოს თავმჯდომარე ერთი თვით დათხოვნილ იქმნეს შვებულებაში.

ქალაქის მდივნის არჩევა შემდეგ კრებისათვის გადიდო.

მასწავლებელთა კონფერენცია.

ღვინობისთვის 24 საღამოს სხდომაზე საბჭოს თავმჯდომარე ვარ. ბურჯენაძე მოახსენებს კრებას მასწავლებელთა ნივთიერ მდგომარეობის შესახებ, საერთოდ და იმ ზომების შესახებ, რომელიც მიუღია საბჭოს მასწავლებელთა ნივთიერ მდგომარეობის გაუმჯობესობის საქმეში. ამ მოხსენების გარშემო გაიმართა კამათი, რომელიც გაგრძელდა ღვინობისთვის 25 დილით და საღამოთი.

საღამოს სხდომაზე დაესწრო თვით განათლების მინისტრი გ. რამიშვილი, რომელმაც ვრცელ სიტყვაში დაასურათა დღევანდელი ეკონომიური უნუგეშო მდგომარეობა და მოუწოდა მასწავლებელნი სულგრძელობით შეხვდენ ამ მდგომარეობას, და მთავრობასთან ერთად ხელი შეუწყონ, როგორც ნამდვილი მოქალაქენი. მიუხედავად ასეთი მძიმე პირობებისა აღუთქვა დახმარება მთავრობაში, რომ მასწავლებელთა კოოპერატივს მიეცეს დახმარების სესხის სახით; ხოლო ამ ჟამად განათლების სამინისტრო გადასცემს კოოპერატივთა საბჭოს 2 მილიონ მანეთს. ამ კოოპერატივს შეუძლია მომარაგების სამინისტროდან მიიღოს ყველა ის სურსათ-სანოვაგე, რომელიც ეძლევა ყველა მოსამსახურეებს საერთოდ და კერძოდ მასწავლებელთ. სოფლად მთავრობა ეცდება, რომ სოფლის მასწავლებლებს ერობებმა მიაწოდონ სურსათ- სანოვაგე რამდენადაც ისინი შესაძლოდ დაინახავენ. უსწორ-მასწორობა, რომელიც არსებობდა საშუალო სასწავლებლებში გაკვეთილების დანაწილებაში სამინისტრომ მოაწესრიგა და ნორმად 18 გაკვეთილი დანიშნა, ამის ზეიდ მიიღებენ განსაზღვრულ თანხას. მინისტრის სიტყვის შემდეგ კონფერენციამ იქონია თათბირი და მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ მაინც საჭიროა მოთხოვნილების წარდგენა მთავრობაში და შეიმუშავა ამ მოთხოვნილებათა ტექსტი. სხვათა შორის დადგენილ იქნას მიეცეს მასწავლებლებს ერთდროული დახმარების სახით თვითეულს 20000 მანეთი, ვიდრე მასწავლებელთა შტატები გადასინჯულ იქნება და მიეცეს მთავრობას 2 კვირის ვადა ამ მოთხოვნილების დასაკმაყოფილებლად.

ბათომის ქრონიკა.

სასურსათო დუქნების გახსნა აჭარაში. მომარაგების სამინისტროს დავალებით ცეკავშირი აწყობს აჭარის სხვა და სხვა პუნქტებში სასურსათო დუქნებს.

— **საპნის ქარხანა ბათომში** ბ- გ. ვალიანს განზრახვა აქვს ბათომში საპნის ქარხანა მოაწყოს. სათანად პროექტი წარედგინა ქალაქის თვითმართველობას.

— **აფერისტ ოსმალოს შეპყრობა.** ამას წინეთ ქობულეთში დატყვევებულ იქნა ოსმალეთის ქვეშევრდომი აბდულ მამედ-ოღლი, რომელმაც მოტყუილებით შეიძინა რამოდენიმე აგარაკი ადგილობრივმა მილიციამ ზემოხსენებული პირი ოლქის სატუსაღოში მოათავსა და საქმეები პროკურორს გადასცა.

— **ფრანგი მწერალი აჭარაში.** 9 სექტემბერს ქვედა აჭარაში გაემგზავრა საფრანგეთის მწარალი ქალი ლეიტ. წერეთელის თანხლებით, ადგილობრივ მდგომარეობის გასცნობათ.

— საშინაო კრიზისი. განათლების საქმეთა რწმუნებული ბ-ნი კალე ქავთარაძე აცხადებს რომ უბინაობის გამო მას დღემდის საშუალება არ აქვს სასწავლებლებში ნორმალი სწავლების დასაწყებათ. საბინაო კომისიას დღემდის მასწავლებელთათვის და საერთოდ სამოსწავლო უწყებისათვის არც ერთი ბინა არ მიუცია გარდა თითო ოროლა ოთახისა. საბინაო კომისიის თავმჯდომარის სიტყვით ამჟამად დასაბინავებელი დარჩა სულ 490 კაცი. სახელმწიფო საზოგადო უწყებათა მოხელე მოსამსახურეთ და აგრეთვე 4 სახელმწიფო უწყებას ბინა არ აქვს საბინაო კომისიის აზრით ზემოხსენებულ მოხელეთა და დაწესებულებათა დაკმაყოფილების შემდეგ სარეკვიზიციო კომისია გაუქმებული იქნება. უბინობის გამო გადასახადო ინსტრუქციაში მუშაობა წესიერად ვერ სწარმოებს. ადმინისტრაციის ინსპექტორს პოლკ. სულაქველიძეს ოლქის ინჟინერი ბ-ნი გიორგობიანი აუწყებს, რომ ოლქის მილიციის ქალაქის მილიციის და პირველ სამილიციო უბნის, ბინები სრულიად შეუფერებელია სადგომად და ზამთარში მათში ხსენებულ დაწესებულებათა დარჩენა ყოვლად შეუძლებელია.

ჩვენი კორესპონდენტები

ჭიათურა

ჭიათურა წარმოადგენს უკულმართობის განსაკუთრებულ ფაზისს ჩვენს რესპუბლიკაში. ახლად მოვლინებული ქალაქის გამგეობა-რომლის შემადგენლობა უმეტესად თავიდან ბოლომდის ყოფილი ნოქრები და ჭიათურლებისათვის კარგად ცნობილნი უპასუხისმგებლო ვაჟბატონები არიან,—სრულიად არ დაგიდევსთ არავითარ კანონებს და უმაღლეს განკარგულებათ. უდიერად აწარმოებენ რეკვიზიციას, გადასახლებას. ყოველივე ეს ხდება მეტად შეუფერებელ ფორმებში.

რეკვიზიციები.

ჩვენც გვსმენია, ჭიათურლებს, რომ სახლების რეკვიზიციები უნდა მოსპობილიყო, მაგრამ ჭიათურის ქალაქის თავისა და მისი ამქრებისათვის კანონი არ არსებობს. სრულიად, უმიზეზოდ დაეძგერენ აქ კარგად ცნობილ მოღვაწის ა. ი. გამრეკელის ბინას და ძალით აცლევინებენ მას სახლს კარს, სადაც იგი მთელი თავისი მრავალ რიცხოვან ოჯახით აგერ ათეული წელია რაც ცხოვრობს და ბინას თავის გემოზე ხან შეაკეთებს და ხან კიდევ შეალამაზებს. აბა, ვინ მოელოდა, რომ მას უცებ ვინმე ბატონად გაუჩნდებოდა და მედიდურის ბრძანებით, თითის გაქნევით ტლანქი ძალადობით ბინიდან გამოაბრძანებდენ მხოლოთ იმიტომ, რომ ეს ასე სურს გუშინდელ არას მქონეთ, და დღეს კი ქალაქის მესვეურს. მაგრამ კიდევ უარესია შემთხვევა, ქალაქის სასტუმროსი, რომლის შენობა დაქირავებული ჰქონდა სასტუმრის პატრონს ბ. ოკუჯავას, რომელსაც მოხერხებით და ჩვილით სახლის მეპატრონემ ლეჟავამ ბინისაა და მთელი შენობის დაცლა მოთხოვა და თავისი „გავლენის“ გამო (შეძლებული გახლავთ) კიდეც საქმე საქმეზე მიიყვანა. აქ ქალაქის გამგეობაც ჩაერია, მაგრამ არ იფიქროთ სასტუმროს, ერთად ერთ სასტუმროს შეანარჩუნებლად მთელს ჭიათურაში, არამედ სასტუმროს მოსასპობად და შენობის დასაკავებლად ქალაქის გამგეობის მოსამსახურეთათვის, რომელნიც ყველანი ჭიათურაში ცხოვრობენ კარგი ხანია და საკუთარი ბინებიც აქვთ. თანაც ქალაქის თავი მეტი ძალადობის გასამეღავნებლად მილიციონერების მთელი გუნდით შედის სასტუმროში და მუქარით უბრძანებს საწყალს „სიტყვა არ დასძრა თორემ გადაგასახლებთ“. ამ დროს ახლად გასატრაპებული „ბარბაროსი“ დაინახავს პატარა ტყეს შენობის უკან და რიხით ბრძანებს „ამ ტყეს ხელი არვინ ახლოს ესეც დაგვჭირდებაო“ დაშინებულ ოკუჯავას სიტყვაც ვერ გაუბედნია და ფერმიხდილ აშკარა უსამართლობას და ძალმომრეობას დამორჩილებია. იგი ქუჩა-ქუჩა დადის ყველას შესჩივის ვილუპები და მიშველეთო, მაგრამ აბა ვინაა მშველელი საბრძანებელსა შინა ჭიათურის სატრაპებისა.

გადასახლება.

გადასახლების მუქარა ქალაქის მესვეურთა არ გეგონოთ ფუჭი სიტყვა. ეს რეალური ძალაა. ჭიათურელს რომ შიოდეს და ჭამისას უთხრათ, ნუ ჭამ თუარა გადაგასახლებენო, ის ჭამას თავს დაანებებს რადგან საჭიროა მაგ. თქვენ მეწველი ხბოიანი ძროხა იყიდოთ რომ გადაგასახლონ. იქნებ არ გჯერათ. აი ფაქტი. ჭიათურაში დასაბამიდან ცხოვრობს ბ. მიხ. მებუკე, მრეწველი და ვაჭარი, რომლის სახლობა ხონშია, სადაც თვითონაც წარსული იყო ორი კვირით ამ უკანასკნელი ხანებში. უეცრად მას მიდის დეპეშა ჭიათურიდან თავისი ძმიდან, რომ უკანასკნელი და თვით მ. მებუკე გამგეობამ გადაასახლა, ჭიათურიდან სადაც მათ აქვთ დიდი წარმოება როგორც შავი ქვის ისე სხვა საქმეებიც. გაკვირვებული მ. მებუკე ჩამოდის ჭიათურაში და ტყობილობს, რომ ძმანი მებუკენი გადასახლებული არიან ჭიათურიდან, რადგან „მათ იყიდეს ხბოიანი მეწველი ძროხა“, რომელთაც ყიდილობდა... ქალაქის გამგეობა ჭიათურის მომავალ გაჩინებისათვის თუ ქალაქის თავი თავის შთამომავალთათვის, თუ მენშევიკთა ორგანიზაცია ხორცს გასაფეთებლად შორაპნის მაზრაში— ეს ჯერ კიდევ გამოუკვლეველი დარჩა-იმ ფსიხოლოგიურ მეცნიერებას, რომელიც იმდენად მოკლილია რომ ამ ახალ ფორმაციის კაცის მოქმედებას იკვლევს. ფორმისათვის გადასახლებას მკაცრი განკარგულებაც თან დაუმატეს, რომ იგი ლაც დაოთხ საათში უნდა მომხდარიყო, რადგან მებუკეც ადამიანია ქალაქის გამგეობის მოქმედება გაბიდა და კრიტიკულად შეხედა ერთხელ თავის სიცოცხლეში სადღაც პურის ჭამის დროს ეხლა მებუკე აქ არის და ცდილობს თავი იხსნას უბედურებისაგან. ამბობენ მოახერხებს რასმესო, რადგან შეძლებულია და გავლენიანიც ეს რომ საკმარისია, რომ ყოველი კანონიერი საქმეც კი ჩაშალოთ თორემ აშკარა უკანონობის თავიდან აცდენა ქონების საშვალებით ხომ ძნელი არ იქნება.

ჯერ ეს მაგალითები ვიკმაროთ და ბ. ზაქარია გურულის ბოლშევიკურ დონკიხოტობას შემდეგ წერილში შევეხოთ.

შუქრუთელი.

წერილი რედაქციის მიმარ.

ღრმად პატივცემულო რედაქტორო! კეთილ ინებეთ და თქვენს გაზეთის ფურცელზე მომითავსეთ შემდეგი:

საზოგადოებაში ხმა დადის ვითომც საოპერო ტრუპის შემადგენლობაში იმიტომ არ შევდივარ, რომ დირექციისგან მეტად გაზვიადებულს ჰონოპარს მოვითხოვდე რომ ასეთს ხმებს კვლავ გასავალი არა ჰქონდეს, საყოველთაოდ ვაცხადებ, რომ, მიუხედავად ცხოვრების საშინელი გაძვირებისა, ჰონორარად მე იგივე მოვითხოვე, რაც ამ შვიდი თვის წინად, ე. ი. მე ვითხოვ იმის მეოთხედსა რაც საზღვარ გარედ ვიღებდი და რაც აღმოსთქვეს იმ პირებმა, რომელიც დაბეჯითებით მთხოვდნენ ყოვლისფერისთვის თავი გამენებებინა და სამშობლოს დავბრუნდებოდი. ჩემი ნათქვამის დამოწმება შეუძლიან იმ დროს პარიზში მყოფ საქართველოს დელეგაციის წევრს ბ ნ იოსებ გობეჩიას, რომელიც დიდიხანი არაა, რაც პარიზიდან დაბრუნდა.

მიხეილ ნანობაშვილი.

დარიალ

რ. დ. დაბეჯითებით ვთხოვ ყველა გაზეთებს ეს ჩემი განცხადება გადაბეჭდონ.

მ. ნ.

სარედაქციო კოლეგია.
მთავარი რედაქტორი: ხ3. კედია

ექიმი
ისაკ იაკობის-ძე
მინოვიჩი
ღებულობს შინაგან და ბავშვთა სნეულებიან ავადმყოფთ.
ყოველ დღე დილის 10-12 ს. და საღამ. 5 7. ს. ქარვასლის ქუჩა, № 5 (მწვანე ბაზარი) ბინა ყოფილი ექ. ჭოლოშვილისა
№ 3208.

დაბრუნდა და გაანახლა ავადმყოფების მიღება.
ექიმი
მ. ო. ზანდუკელი
შინაგან და ნერვების ავადმყ.
ელექტრონით წამლობა.
ავადმყ. მიღება საღ. 5-7 ს, ანასტასიას ქუჩა № 3 ტელეფ. 9—31.
№ 3207.

თვალები და ყურები
ექიმი
მ. გოლდფეინი
სათვალეების [illegible]
მიღება დილის [illegible]
ღამის 2—7 საათამდე.
ნიკოლოზის ქ. № 3[illegible]

სამკურნალო
ელექტრონის რენტგენის და სინათლის
მიხეილ გედევანიშვილის
დილით 12—2 საათ. საღ. 6—8 საათ.
არის საწოლები. ყორღანოვის ქ., 2[illegible]
ვერაზე. ტელ. 9—71. 3102.

მატარებელთა მ მოსვლა.

ღვინობისთვის 10-დან 1920 წ.

თბილისიდან გადის.

№ 3 ბათომისაკენ 10 ს. 58 წ. დილ.
ბათომში ჩადის 7 ს. 27 წ. დილ.
№ 9 ფოთისაკენ 5 ს. 34 წ. დილ.
ფოთში ჩადის 10 ს. 45 წ. დილ.
№ 7 ბათომისკენ 10 ს. 28 წ. საღ.
ბათომში ჩადის 5 ს. 52 წ. საღ.
№ 19 ბორჯომისკენ 3 ს. 19 წ. დ[illegible]
ბორჯომში ჩადის 11 ს. 25 წ. დ[illegible]
სალოღლისკენ 7 ს. 20 წ. დილ.
№ 4 სახაინისკენ 8 ს. დილ.
სანაინში ჩადის 5. ს. საღ.
კახეთისკენ 8 ს. 30 წ. დილ.

თბილისისკენ მოდიან.

№ 10 ფოთიდან 3 ს. 51 წ.
თბილისში მოდის 9 ს. 16 წ. დილ.
№ 4 ბათომიდან 4 ს. 9 წ.
თბილისში მოდის 1 ს. 1 წ.
№ 8 ბათომიდან 11 ს. 37 წ.
თბილისში მოდის 7 ს. 36 წ.
№ 20 ბორჯომიდან 12 ს. 22 წ.
თბილისში მოდის 7 ს. 47 წ.
სალოღლიდან 12 ს. 10 წ. დილ.
№ 4 სანაინიდან 7 ს. 30 წ.
თბილისში მოდ. 3 ს. 20 წ.
კახეთიდან თბილისში მოდ 8 ს. 20 წ.

საბიუჯეტო კითხვები დამფუძნებელ კრებაში.

(30 ივლისი და 4 აგვისტ. სხდომ. სტენოგრაფ. ანგარიში.)

ალ. ასათიანის სიტყვა.

(იხ. „საქართ“. № 131).

სახალხო ბიუჯეტის მდგომარეობა.

მე მოგახსენებთ, ბატონებო, სახალხო მეურნეობისა და სახალხო ბიუჯეტის მდგომარეობაზე.

ბოლოს და ბოლოს სახელმწიფო ბიუჯეტი სახალხო ბიუჯეტს ემყარება. თუ სახალხო ბიუჯეტი კარგ მდგომარეობაშია, სახელმწიფო ბიუჯეტი კარგ მდგომარეობაში იქნება, ან თუ ის დროებით მაინც კრიზისს განიცდის ამა თუ იმ მიზეზით, ეს სიმწვავეც ადვილად მოსანელებელი ხდება. სახელმწიფოსთვის საჭირო შემოსავალი ნორმალურად მთელი სახალხო მეურნეობის შემოსავლის ერთი ნაწილის მითვისებაა. და რამდენად დიდია სახალხო მეურნეობის შემოსავალი იმდენად ადვილია სახელმწიფოსთვის მეტი სახსრის გამონახვა. და ეს არა მარტო სახელმწიფო ბიუჯეტს შეეხება. ყოველი ნაწილი საზოგადოებისა, ყოველი მხარე ცხოვრების პროგრესისა: მეცნიერება, ხელოვნება და სხ. სახალხო ავ-კარგიანობით ცოცხლობს. ამიტომ, თუ სახალხო მეურნეობა კრიზისს განიცდის, თქვენ ვერ შექმნით კარგს სახელმწიფო ფინანსებს და ბიუჯეტებს, ვერც ქალაქ-ერობებს მოუწყობთ წესიერ მეურნეობას, და ვერც ამა თუ იმ კლასის, თუ ჯგუფის მდგომარეობას გააუმჯობესებთ მტკიცედ, საფუძვლიანად. უსაფუძვლოა ცდა სოციალური რეფორმებისა და მუშათა კლასის მდგომარეობის გაუმჯობესებისა, თუ სახალხო მეურნეობა კრიზისს განიცდის და მტკიცე საფუძველზე არ ემყარება.

და, როდესაც ჩვენ ვიხილავთ სახელმწიფოს ფინანსიურ მდგომარეობას და მის გამოსწორების საშუალებას ვეძებთ, ჩვენ აუცილებლად უნდა მივაქციოთ მთელი ყურადღება არა მარტო იმას, თუ რა შეცდომები ჩავიდინეთ ამ ხარჯების გაწევის დროს,—არამედ, უწინარეს ყოვლისა იმ საფუძვლებს, რომლებზედაც დამყარეაული არის სახელმწიფო ფინანსები და შევეცადოთ გამოვასწოროთ ყველა ის ზიანი, რომელიც მიყენებული აქვს სახალხო ბიუჯეტს, სახალხო მეურნეობას, რომელიც ერთად ერთი მტკიცე საფუძველია სახელმწიფო ბიუჯეტესა.

მე მოკლედ აღვნუსხავ იმ ვითარებას, რომელსაც განიცდის ჩვენი ეკონომიური ცხოვრება.

სასოფლო მეურნეობა.

უმთავრესი ძალა ჩვენ ეკონომიურ ცხოვრებაში არის სასოფლო მეურნეობა; რომელიც თვით მინისტრის ჭეშმარიტის ჭეშმარიტი აზრით, მთელი ხალხის თითქმის 80 პროც. ჰკვებავს. ეს სასოფლო მეურნეობა, რომელიც ვერ არის წესიერ მდგომარეობაში. ამ მეურნეობის სფეროში ჩვენ მრავალი შეცდომა ჩავიდინეთ და მე ვიტყვი მხოლოდ, რომ ჩვენ ამის გამოსწორებას უნდა ვცდილობდეთ. აქ მოყვანილი იყო მრავალი საბუთი იმისა, თუ ჩვენ როგორ გავანადგურეთ—თუმცა ეს სრულიად საჭირო არ იყო არც ჩვენი პოლიტიკური და არც ჩვენი ეკონომიური მდგომარეობისთვის, ფრიად ძვირფასი, მნიშვნელოვანი კულტურული მეურნეობანი აფხაზეთში. აქ მოყვანილი იყო აფხაზეთის მაგალითი, სადაც მართლა მშვენიერი და განსაცვიფრებელ მაღალ-კულტურული მეურნეობა სვეტკოისა—отрадное—განადგურებულია. და არა მარტო აქ აფხაზეთში არამედ საქართველოს ყველა კუთხეში ჰქონდა ადგილი ამ მოვლენას. ქართლ კახეთში, თუ იმერეთში მრავლად მოიპოვება ისეთი მაღალ-კულტურის მეურნეობანი ბაღ-ვენახები, პლანტაციები თუ სარძეო ფერმები, რომლებიც სავსებით გავანადგურეთ ამ სამი წლის განმავლობაში და ეულ საძოვარ მინდვრებად ვაქციეთ. და მე ვფიქრობ, რომ ასეთ მოვლენებს მეტად ცუდი შედეგები ჰქონდა ჩვენი ეკონომიური ცხოვრებისთვის. რასაკვირველია ჩვენ არა გვაქვს არავითარი სტატისტიკური ცნობები იმის შესახებ, თუ ამ რევოლიუციის შემდეგ რამდენად შემცირდა კულტურული მეურნეობა ჩვენში. მაგრამ უბრალო დაკვირვება საკმარისი არის დასარწმუნებლად, რომ ამ დარგში არამც თუ არავითარი პროგრესი არ არის, არამედ სრულიად შეჩერებული და შეფერხებული არის ჩვენი მეურნეობის განვითარება, და მართლაც არ შეიძლება სხვანაირად მომხდარიყო, როდესაც გლეხის თვალწინ კულტურული მეურნეობა ნადგურდებოდა, საუკეთესო კულტურული მამულები ხელოვნურად ვერანდებოდა, როდესაც ხედავდნენ, რომ 20—30 წლის ნამუშავარი—უაღრესი ნიმუში კულტურულ მუშაობისა—რამდენიმე თვეში სრულიად ილუპებოდა, მთავრობის წარმომადგენელთა თვალწინ, და მათივე დასტურით, როდესაც ამას ხედავდა გლეხი, თავის თავად ცხადია, რომ მას ენერგია კულტურულ მეურნეობის განვითარებისა შებოჭილი ექნებოდა. აი ამიტომ, ბატონებო, კულტურულ მუშაობას აუცილებლად უნდა მივაქციოთ განსაკუთრებული ყურადღება. თუ გვინდა სოფლის მეურნეობა ავამაღლოთ და არ დავაქვეითოთ, საჭირო არის, რომ უზრუნველ ყოფილ იქმნეს საერთოდ კულტურული მეურნეობის განვითარება, რომ ადგილი აღარ ჰქონდეს მეურნეობის საქმეში ძალით ჩარევას, მტაცებლობას და განადგურებას.

აგრარული რეფორმის ფინანსიური შედეგები.

არ იყო ძნელი გასათვალისწინებელი წინდაწინვე, რომ მტაცებლური წესით აგრარული კითხვის გადაჭრა ჩვენს მეურნეობას დააზიანებდა. კერძოდ ფინანსიური ჩვენი მდგომარეობა, რომ ამან მეტად დააზარალა, ეს ბევრისთვის შეუმჩნეველია მიწების დატაცებამ იმ წესით, როგორც ეს ჩვენ მოვახდინეთ, დიდათ დააზიანა ჩვენი კრედიტის საქმე და უთუოდ დიდათ შეუწყო ხელი ჩვენი ფულის ფასის დაცემას. სახელმწიფოს ფინანსიური ინტერესებისთვის გაცილებით უფრო მისაღები იყო არამც თუ ასი და ათასი მილიონის დაბეჭვდა ამ ჩამორთმეულ მიწების გამოსასყიდავად, არამედ ხუთჯერ მეტის გაღება. მაგრამ რევოლიუციონურ დოგმებით გატაცებულმა რეფორმატორებმა ვერ გაითვალისწინეს, თუ არ გაითვალისწინეს სახელმწიფოს ეს რეალი ინტერესები. ამას დაუმატეთ კიდევ უძრავ ქონებათა ჩამორთმევის 11 ივლისის კანონი. სანამ ეს კანონი ძალაში დარჩება, რაიმე წარმოებათა აღმოცენებაზე ლაპარაკი ზედმეტია.

რეფორმების ცუდათ გატარებამ მეტად დააზიანა ჩვენი სასოფლო მეურნეობა და სახელმწიფო ფინანსები. კულტურულ სოფლის მეურნეობა ხომ თითქმის სრულიად ნადგურდება. მრავალი კულტურული მამული დავჭერით, დავაქუცმაცეთ, ან მათ შემქნელთ ჩამოვართვით და სრულიად უვიც მოხელეთ ჩავაბარეთ. კიდევ მეტი ზიანი მოაქვს ეხლა ყოველგან განმტკიცებულ სამუნიციპალო პოლიტიკას, ანუ უკეთ, რომ ვთქვათ ერობების განუკითხავ მტაცებლობას, კანონით მესაკუთრესთვის დატოვებულ მეურნეობაში თუ წესიერი სახლია ან წისქვილია და სხ. ამას უთუოდ ერობა ჩამოართმევს მეპატრონეს და, როდესაც მამულის პატრონი უსახლკაროდ რჩება, ცხადია წესიერი მეურნეობის გაგრძელებაზე ლაპარაკი ზედმეტია.

მრეწველობა.

სასოფლო მეურნეობასთან შედარებით, გაცილებით ნაკლებია ჩვენი საქარხნო მრეწველობის მნიშვნელობა სახალხო მეურნეობაში. მიუხედავად ამისა, ჩვენი ქვეყნის ეკონომიური აყვავება ამ მრეწველობის განვითარებაზე დიდათ არის დამოკიდებული. აუარებელი ბუნებრივი სიმდიდრე და ნედლი მასალა მოითხოვს ამ დარგის განვითარებას. სამწუხაროდ, ჩვენი ეკონომიური პოლიტიკა ისეთია, რომ არამც თუ გაძლიერება მრეწველობისა, არამედ რაც დღემდე არსებობდა, ხიფათს განიცდის. ამ უკანასკნელ წლებში ისეთი საერთაშორისო ეკონომიური პირობები იყო, რომ ჩვენში უთუოდ უნდა აღმოცენებულიყო მრავალი სამრეწველო დარგი. იყო მრავალი ასეთი ცდაც: შაქრის წარმოების, საქსოვი საქმის ნავთის ამოღების და სხვა წარმოების დაწყებისა. მუშათა საკითხის მოუწესრიგებლობა და სხვა სიძნელენი ხელს ვერ უშლიდა, მაგრამ ჩვენმა მმართველმა პოლიტიკამ ისეთი პირობები დაუყენა ამ მწარმოებლებს, რომ საქმე დასაწყისშივე ჩაკლა.

საზოგადოებრივი წარმოება.

ჩვენი მთავრობა გატაცებულია საზოგადო წარმოებებით. ერობა-ქალაქების მრეწველობაზე დიდს იმედებს ამყარებს. კერძო ინიციატ. იდევნება და საზოგადო მეურნეობას ჯერ ზარალსა და ცხოვრების გაძვირების მეტი არაფერი მოუტანია თუმცა ამ წარმოებებზე მრავალი ათეული მილიონი ხაზინის ფული იხარჯება. გონივრული ეკონომიური პოლიტიკა მოითხოვს, რომ სახელმწიფომ მხარი დაუჭიროს ისეთ მეურნეობას, რომელიც მეტს სარგებლობას იძლევა და უფრო იაფი ჯდება. თუ ასეთი იქნება საზოგადო წარმოება, ინებეთ, დაეხმარეთ. მაგრამ როდესაც თქვენ კერძო მწარმოებლებთ ხელ-ფეხს უბორკავთ, ქარხნებს და სხვა წარმოებებს ან ძალით ართმევთ, ან ისეთს პირობებს უქმნით, რომ აიძულოთ გადმოგცენ, და ასე ხელოვნურად უწყობთ ერობა-ქალაქების წარმოებებს და იხიც სახაზინო თანხებით, იცით ამასთანავე, ამას ყველა ვხედავთ, რომ მიუხედავათ ასეთი მფარველობისა ეს ერობა-ქალაქების წარმოებები მაინც საზარალო იქნებიან, და მაინც კიდევ განაგრძობთ ამ გზას, ეს უდიდესი დანაშაულია ქვეყნის წინაშე. ასეთი პოლიტიკა ჩვენ სრულს ეკონომიურს განადგურებას და გაღატაკებას გვიქადის. მთავრობის თავმჯდომარეს და მთელს მთავრობას მრავალჯერ განუცხადებიათ, რომ თქვენ არ ებრძვით კერძო ინიციატივას, მაგრამ მმართველობის პრაქტიკა, სამწუხაროდ ყოველთვის ამის საწინააღმდეგო ყოფილა.

ალებ მიცემობა.

ეხლა მოკლედ შევეხოთ ეკონომიური ცხოვრების მესამე მნიშვნელოვან დარგს: საშინაო და საგარეო ვაჭრობას. ამას ჩვენი ფინანსიური ცხოვრებისთვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს. საშინაო ვაჭრობაში ჩვენ ჯერ ძალაში გვაქვს დატოვებული ძველი რევოლიუციონური წესები: რეკვიზიცია, შეზღუდვა, ერთი მაზრიდან საქონლის მეორე მაზრაში გატანის აკრძალვა და სხ. ასეთი პოლიტიკის შედეგი მუდამ ყოფილა და იქნება საქონლის გაძვირება და ეკონომიური ცხოვრების არევ-დარევა. ეხლა თუ ჩვენ საგარეო ვაჭრობის პოლიტიკას გავეცნობით, აქაც დავინახავთ, რომ ამ უკანასკნელი წლებში ჩვენი სახალხო მეურნეობა ფრიად შემცდარი საგარეო ვაჭრობის პოლიტიკის გამო, დიდად დაზარალდა. როგორც მოგეხსენებათ, აქ საგარეო ვაჭრობიდან თქვენ ცდილობთ თანდათან გამოაძევოთ კერძო ინიციატივა და თანდათან სახელმწიფოს ხელში მოუყაროთ თავი საგარეო ვაჭრობის მთავარ ძაფებს. ჩვენმა მთავრობამ დააწესა საგარეო ვაჭრობის უმთავრესი საგნების მონოპოლია. ამ საკითხს აქ მე მხოლოდ გაკვრით ვეხები. სხვა დროს ამ საგანს უფრო ვრცლად შევეხებივართ. მთავრობის თავმჯდომარეს ხშირად მოუყვანია აქ ერთი ფორმულა მმართველი პოლიტიკის გასამართლებლად. პოლიტიკის სისწორე თუ შემცდარობა იმ შედეგებით განიზომება, რომელსაც ის ღებულობს. და ამ თქვენი ფორმულით თუ გავითვალისწინებთ იმ შედეგებს, რომელნიც მივიღე ამ მონოპოლიებით, დავინახავთ, რომ თქვენი გეგმით წარმოებულმა მონოპოლიამ მხოლოდ და მხოლოდ უარყოფითი შედეგები მოგვცა. მონოპოლიების გატარებით თქვენ ჰფიქრობდით ჩვენი ფულის კურსის განმტკიცებას, აწევას და საზოგადოთ, ცხოვრების გაიაფებას.

თამბაქოს მონოპოლია.

შედეგები გვიჩვენებს, რომ ამას ვერ მივაღწიეთ, ვალიუტა არამც თუ ვერ ავსწიეთ, პირიქით კიდევ ათჯერ დაეცა ამის შემდგომ და ამდენათვე ცხოვრება გაძვირდა. ეს კიდევ ცოტაა. მონოპოლიის გამოცხადების დროს ჩვენ სამი წლის თამბაქოს მოსავალი გვქონდა დაგროვილი, თითქმის მილიონი ფუთი. ეს ქონება რომ წესიერად გაგვენაღდებინა მთელს რესპუბლიკას უზრუნველვყავდით იაფი მანუფაქტურით და სურსათით. მაშინ რომ უცხოეთში საშუალო ფასები იყო, იმის ნახევარიც რომ აგვეღო, ეს 8—10 მილიარდ მანეთით მეტი იქნებოდა, ვინემ ეხლა ვიღებთ ამ თამბაქოში. ამ რიგად ბ.ბ. ამ საქონლის უწესოდ გაზიდვამ ჩვენი სახალხო ბიუჯეტი ეს სანახევრო ფასები რომ ვიანგარიშოთ, დააზარალა 8—10 მილიარდ მანეთით და კიდევ მეტით. მაგრამ ეს ზიანი ძლიერ მცირეა შედარებით იმ ზარალთან, რომელიც მონოპოლიამ ჩვენს მომავალ მეურნეობას დაატეხა. წრეულს ჩვენ მივიღებთ თამბაქოს არა უმეტეს მეოცედისა იმ რაოდენობისა, უკანასკნელ წლებში საშუალოდ რომ მოგვყავდა—500.000 ათას ფუთიდან აფხაზეთში ჩვენი თამბაქოს მოსავალი 25—30 ათას ფუთზე ჩამოდის და ასეთი კრიზისი არა ერთი და ორი წელი გაგრძელდება. რასაკვირველია, სულ სხვა იქნებოდა შედეგები, რომ ეს მონოპოლია ისე მოგვეწყო, როგორც მარგანეცის მონოპოლია მოვაწყვეთ. ასეთი იყო წინადადება ჩვენი ფრაქციის და აგრეთვე სავაჭრო-სამრეწველო პალატისა და აფხაზეთის მეთამბაქოეთა კავშირისა. ხაზინამ თუ მაინც შეიძინა რამე ამ უმნიშვნელოვანესი სამეურნეო დარგის აწმყოს და მომავალის დაზიანებით? სრულიად არაფერი. მან თითქმის მუქთად წაართვა მეთამბაქოეთ მათი საქონელი, გაიტანა უცხოეთში და ის იქ იმდენსაც ვერ ღებულობს, რომ გაწეული ხარჯები დაფაროს. სხვა, რომელიმე ევროპის ქვეყანაში რომ მთავრობის პოლიტიკა ასეთი მარცხით გათავდეს, გარწ უნებთ მისი წარმომადგენელნი ვერც კი გამოჩნდებოდენ საკანონმდებლო ორგანოს წინაშე. მაგრამ ჩვენში სამწუხაროდ, უდიდესი სახელმწიფოებრივი ინტერესები ადვილად ეწირება ვიწრო პარტიულ თავმოყვარეობას და ჟინიანობას.

მარგანეცის მონოპოლია.

შეუდარებლივ უკეთეს შედეგებს იძლევა მარგანეცის მონოპოლია. თუ ეს ასეა, დარწმუნებით შემიძლიან ვთქვა, უმნიშვნელოვანესი ამის მიზეზი ის გახლავთ, რომ ეს მონოპოლია არ ხორციელდება იმ წესით, როგორც თამბაქოს მონოპოლია; მარგანეცის მონოპოლია მთავრობამ გადასცა მრეწველთა ორგანიზაციას „ჩემოს“ სადაც მთავრობას ერთი მესამედი წილი უდევს. „ჩემომ“ ამ სამი თვის განმავლობაში უკვე 9 ნახ. მილიონი ფუთი მარგანეცი გაასაღა. აქედან 5 მილიონზე მეტი უკვე გატანილია საზღვარ გარეთ. მე ხელთ მაქვს უკანასკნელი ორი თვის სტატისტ[illegible] მაგრამ დარწმუნებით შემიძლიან ვთ[illegible] რომ ამ გარემოებამ უკვე გაასწორა ჩ[illegible] ნი საგარეო ვაჭრობის ბალანსი. ოპერაციებში მთავრობა ფუთზე თა[illegible] წილში მოგებას ღებულობს ყოველ ფ[illegible] თზე არა ნაკლებ 26 მან. 50 კაპ. ა[illegible] გარდა ის ღებულობს ყოველს ტონ[illegible] 2 შილინგ გადასახადს. ფრანკს ღებ[illegible] ლობს ფუთზე 7 მან. პორტის გადას[illegible] ხადი შემოდის ფუთზე 150 კაპ. ქალ[illegible] ქისთვის აგრეთვე 150 კაპ. მრეწველ[illegible] საბჭოს საზოგადო საჭიროებებისათვ[illegible] ფუთზე 1 მან. 8 კაპ. და სხ.

ხმა: მწარმოებელი რამდენს გებ[illegible] ლობს?

ასათიანი. თუ მწარმოებელი არაფე[illegible] მოიგებს, წარმოებაც დაიხურება. ს[illegible] რთო კანონია, რომ რამდენად მე[illegible] მოგებას იძლევა სახალხო მეურნეობ[illegible] ესა თუ ის დარგი, მით უფრო, მა[illegible] ლია შრომის ხელფასი და აგრეთვე [illegible] ზინის შემოსავალიც. მარგანეცის მრ[illegible] წველნი არა მარტო ზემო ჩამოთვლ[illegible] გადასახადებს იხდიან, ისინი როგორ[illegible] სხვანი, იხდიან აგრეთვე მრავალ სამ[illegible] წველო და სხვა გადასახადებს. არ უნ[illegible] დავავიწყდეთ თამბაქოს მონოპოლი[illegible] მაგალითი. იქ მწარმოებლები გაან[illegible] გურეთ, მაგრამ ამასთანავე წარმოება განადგურეთ და მრავალ მუშას ხე[illegible] ფასი და საზრდო დაუკარგეთ. მაგრ[illegible] მთავრობის მოგება ამით კიდევ არ [illegible] ნისაზღვრება. თუ მთავრობას, ან მომ[illegible] რაგების სამინისტროს მიუღია რამე [illegible] ლიუტა, ამ უკანასკნელ თვეებში, [illegible] მეოთხედი ამ ვალიუტისა მიღებულ[illegible] აქვს სწორედ ამ მარგანეცის ოპერა[illegible] ებიდან, მას მიუღია ამ სამ თვეში [illegible] 588 გირ. სტერლინგი, 658.000 ფრან[illegible] და 271. 777 იტალიური ლირა. [illegible] ტომდე კიდევ უნდა მიიღოს 42.000 [illegible] სტერლინგი, 610.000 ფრანკი, 135.0[illegible] ლირა და სხ. მან კიდევ გაცილებით მეტი უნდა მიიღოს, ვინაიდან ანგარ[illegible] შები ჯერ არ არის სრულიად გასწ[illegible] რებული. მთავრობა ღებულობს სტერ[illegible] ლინგებს 1200 მანეთად მაშინ როდესაც სტერლინგის ღირს კურსი ბაზარზე 380[illegible] მან. ამ რიგად მთავრობა მრეწველ[illegible] ართმევს ხელშეკრულობის განსაზღვრუ[illegible] წილს მოგებისას და მათი წილიდან კ[illegible] დევ ართმევს აღებულ თანხის ორ მეს[illegible] მედს. ბ. ქავჭანიძე კიდევ მეკითხება მწარმოებელი რამდენს იგებსო? აქ უნ[illegible] და ავღნიშნოთ, რომ ვალიუტის მცირე ფასებში ჩამორთმევა ფრიად ხიფათოა. უცხოელი მწარმოებელი არიან ვალდებულნი, რომ ვალიუტა [illegible] გვიხურდავონ და ის ერთს მესამედ[illegible] ფასში მოგვცენ. ჩვენებს კი ვალიუტ[illegible] ასე დაბალ ფასებში ვართმევთ. ეს უ[illegible] ვლად მიუღებელია, რადგან ასეთ [illegible] რობებში ჩვენი მწარმოებელნი ვერ [illegible] უწევენ უცხოელებს კონკურენციას [illegible] სრულიად განადგურდებიან. საჭირო რომ ჩვენს მწარმოებლებს ვალიუტა [illegible] რო სამართლიანს ფასებში ჩამოერთვა[illegible]

(შემდეგი იქნება)